

www.e-rara.ch

Cursus philosophicus monasterii S. Galli

Sfondrati, Celestino

[St. Gallen], anno 1741

Zentralbibliothek Zürich

Shelf Mark: RRM 234

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-30930>

Tractatus IV. [Sectio I. - III.]

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

TRACTATUS IV.

DE

ORTU, ET INTERITU RERUM NATURALIUM.

Non minor corporis naturalis, quàm temporis, & tempe-
statum, mutabilitas, naturâ
novos continuo, Prothei in-
star, vultus, ac formas induente, prout
novæ identidem in creatis Generationes,
& Corruptiones succedunt; adeò Mun-
dus totus in sola sibi constans esse vide-
tur inconstantia; quid enim tam stabile,
fixumque, cui periculum non sit à Cor-
ruptione? etiâ gutta cavat lapidem, &
ferrum rubigo consumit; quamquam,
uti solis, sic rerum naturalium occasus
nunquam sine ortu est; Generatio enim
unius est Corruptio alterius, & vicissim,
alteram alterâ, velut pedissequâ, conco-
mi-

mitante; exemplum in seminis grano sit, quod hodie moritur, cras oritur, mortéque ipsâ quamdam consequitur immortalitatem. Phœnicem dixeris naturam, quæ suis è cineribus, & funere toties resurgit: & sicut luna jam pleno, jam medio orbe lucere, jam sub forma falcis, aut cornu apparere, jam senescere, & penè deficere cernitur, re tamen verâ semper ejus globus dimidiis à sole illuminatur, lumine illo diversas partes obambulante; ita res omnes sublunares non tam interire, quàm per novas quotidie Générationes sub alijs semper, aliis-que formis vagari, ac denuò in lucem prodire videntur. Postquàm igitur corporis naturalis Principia, Causas, & Proprietates investigavimus, hoc tandem, quod eidem maximè est proprium, Ortum videlicet, & Interitum, aliásque nonnullas, quas subire cogitur, mutationes in præsentì spectabimus.

De

mutari,
rumpi p
certe est,
arborem
juvenem
uti hec d
tunica, n
& naturæ
Genesi, se
est. Qu

Quid
Ea

i. Va

SECTIO I.

De Generatione Substantiali.

Ordine naturæ prior est rerum naturalium *Ortus*, quàm *Interitus*, *Generatio*, quàm *Corruptio*, aut quævis alia mutationis species; qui enim mutari, alterari, converti, misceri, & corrumpi possit, quod nondum existit? prius certè est, rosam florere, quàm deflorere, prius, arborem frondere, quàm exarescere, prius, juvenem esse, quàm senem, nasci, quàm mori: uti nec domus, nisi constructa, destrui, nec tunica, nisi consuta, dissui potest. Ne ergo & naturæ, & artis ordinem invertamus, ab *Genesi*, seu *Ortu* rerum exordiamur, necesse est. Quare sit

Quæstio I.

*Quid sit Generatio substantialis?
& an realiter distinguatur ab
Alteratione?*

S U M M A R I A.

1. Variè accipitur generatio. 2. Dari genera-

Ss

tio

642. *Tract. IV. De Ortu, & Interitu Rev. Natural.*
tionem substantialem, ex alibi dictis supponitur. 3.
Exponitur status Quaestionis quoad alteram partem.
4. Definitur generatio, & singulae definitionis parti-
culae explicantur. 5. Probabilius generatio non est
actio, distincta ab alteratione. 6. & 7. Solvun-
tur objectiones.

1 *Prænotand. 1. Generationem quadruplici*
modo accipi posse: primò, latissimè, pro-
ut est productio cujuscunque rei, sive cor-
poreæ, sive spiritualis, quò sensu Gen. 2.
v. 4. dicitur: ista sunt generationes cæli, & ter-
ræ, eodémque sensu quidam, Angelos à
Deo genitos esse, dicunt. Secundo, minùs
latè, prout est mutatio, sive productio qua-
lisunque entis corporei, quò modo etiam
accidens generatur, cum educitur ex sub-
jecto. Tertio, strictissimè accipitur pro muta-
tione, sive productione tantum substantiali
viventis à vivente in similitudinem natu-
ræ, quò sensu spectat ad libros de anima.
Quarto, minùs strictè, & prout est hujus loci,
accipitur pro mutatione substantiali in ge-
nere, prout scilicet est productio alicujus
substantiæ tam viventis, quam non vi-
ventis ex subjecto.

2 *Prænotand. 2. Dari generationem substan-*
tialem, jam suprà probatum est, & negari
non potest, si, dari materiam, & formas
substantiales, admittas, quod jam suprà de-
mon-

monstratum; res enim sublunares, cum sint corruptibiles, speciem suam generando conservant: & cum in eodem mixto dentur qualitates contrariæ, se mutuò corrumpere, nisi in debita harmonia, & proportionè à forma *substantiali* continerentur; hinc ille appetitus, omnibus entibus naturaliter inditus, ad producendum sibi simile, ut aliquam perpetuitatem, saltem quoad speciem, consequantur. Vide S. Thomam 1. p. q. 76. a. 3. Suppositâ ergò generationis existentia, ejus primò definitionem inquirimus; deinde an ab alteratione *realiter* distinguatur? Pro quo

- 3 Prænotand. 3. Quòd *alteratio* sit actio, quâ materia paulatim, & successivè ad recipiendam novam formam *substantialem* disponitur; prius enim materia præparari debet, quàm ex illa forma *substantialis* educi possit, quòd fit per *alterationem*, per quam prioris formæ accidentia destruuntur, & ad recipiendam aliam formam nova inducuntur. Quando ergò quæritur, an *generatio* ab *alteratione realiter* distinguatur? sensus est, an sit eadem *realiter* actio, influxus, & causalitas causæ agentis, v. g. ignis, quâ lignum præviè, & ultimato disponitur ad recipiendam formam ignis, & quâ deinde ipsa forma *substantialis* ignis in materia producitur? Affirmant communi-

644 *Traët. IV. De Ortu, & Interitu Rer. Natural.*
ter de facto Thomistæ, negant verò Sco-
tistæ, & Recentiores.

4 *Resol. 1. Definitur generatio, quòd sit
mutatio à privatione formæ substantialis ad for-
mam substantialem in materia.*

Dicitur 1. *Mutatio*, quæ generis loco
ponitur; per hanc enim generatio cum alijs
mutationibus convenit: est verò generatio
essentialiter mutatio, quia materia per ge-
nerationem aliter se habet, quàm ante, si-
ve, quia aliquo tempore formam genera-
tam non habuit, ut plerumque fit, sive
quia, licet materia nunquam eâ formâ ca-
ruerit, ex se tamen erat indifferens, ut
illam formam haberet, & ita, cum essen-
tialiter sit pura potentia, per formam redu-
citur in actum, & ita privatio formæ sem-
per in aliquo instanti naturæ præcedit ejus
generationem, quod sufficit ad mutationem.

Dicitur 2. *A privatione formæ substantia-
lis*: ut distinguatur tum à conversione, quæ
essentialiter est inter duos terminos posi-
tivos; tum à corruptione, quæ pro terminio
à quo habet formam substantialem, non ejus
privationem.

Dicitur 3. *Ad formam substantialem*: per
hoc enim differt à generatione accidentali,
quæ non est simpliciter generatio, sed tan-
tùm secundum quid, ut docet S. Thomas
10. *Metaph. Lect. 6. ubi: Generatur, inquit,*

ali-

aliquid simpliciter in genere substantiæ, & secundum quid in genere accidentium.

Dicitur 4. In materia: sic enim distinguitur à transubstantiatione, in hac quippe commune subiectum non reperitur, quod tamen ad mutationem requiritur.

5 Resol. 2. Generatio substantialis probabilius non est actio, distincta ab alteratione, sed eadem calefactio v.g. quæ producit in ligno calorem ut 8. producit etiam formam ignis.

Ratio est 1. Authoritas S. Thomæ varijs locis, sed præcipuè Opusc. 32. c. 1. ubi dicit: Actio generantis in productione formæ substantialis est alteratio, cujus terminus est spoliatio materiæ à forma priori, & inductio novæ formæ. & q. un. de An. a. 12. Agens naturale, inquit, in generatione agit transmutando materiam ad formam, quod quidem fit, secundum quod materia disponitur ad formam, & tandem consequitur forma, secundum quod generatio est terminus alterationis: ergò ex mente S. Doctoris eadem actione calefactivâ v.g. quâ in ligno producit calor ut 8. producit ipsa etiam forma ignis; ergò non sunt duæ, sed una realiter actio, quæ, ut producit dispositionem ultimam ad formam, v.g. calorem ut 8. dicitur alteratio, ut verò inducit formam ignis, dicitur generatio. Vide etiam 1. p. q. 118. a. 2. ad. 4. & Quodlib. 7. q. 4. a. 2. Ss 3 Ra-

Ratio est 2. Ubi sufficit una actio, ibi non sunt distinguendæ plures actiones; entia enim non sunt multiplicanda sine necessitate: sed sufficit una actio, quâ agens alterare subjectum, & producere formam *substantialem* potest; ergò non sunt distinguendæ plures actiones, una, quæ alteret subjectum, alia, quæ formam *substantialem* producat. *min. prob.* Tum quia forma *substantialis* necessariò cum ultima dispositione connectitur, ad hanc enim illa statim, & immediatè sequitur, ut patet in calore ut 8. ad quem, si ponatur in ligno, non potest forma ignis non sequi. Tum quia calor, ut instrumentum ignis, est proximum principium ignis geniti; ergò etiam calefactio est actio generativa ignis, nec aliâ actione generativâ opus est, quæ à calefactiva *realiter* distinguatur. *Consequent.* patet; si enim calor est generans, cur calefactio non sit generatio? *Ant. etiam constat;* quia nulla substantia producit immediatè, & per se effectum *substantialem*, sed per accidentia, velut instrumenta innata, ut jam suprà ostendimus.

- 6 *Objic. 1. Cont. 2. Resol.* Non potest eadem *realiter* actio simul esse instantanea, & successiva: atqui, si generatio non distinguitur *realiter* ab alteratione, eadem *realiter* actio simul esset instantanea, & successiva;

siva; ergò generatio realiter distinguitur ab alteratione. *M. videtur certa. min. prob.* Quia generatio fit in instanti, alteratio verò successivè, ut patet; ergò &c.

Resp. Dist. M. Non potest eadem realiter actio simul esse instantanea, & successiva, sub eodem respectu, *Conc. M.* non potest &c. sub diverso respectu, *Neg. M.* & sub eadem dist. min. *Neg. Consequent.* Ad prob. min. *Dist. Ant.* generatio, passivè, & formaliter, sive terminativè accepta, fit in instanti, *Conc. Ant.* generatio, activè, & causaliter, sive inchoativè accepta, fit in instanti, *Neg. Ant.* sic enim fit successivè, cum sit verissimus motus, qui immediatè terminatur ad ultimam dispositionem, & hac mediante ad substantiam. Idem ex opposito dicas de alteratione, calefactio enim, ut est actio productiva caloris, sic habet rationem motûs, & successionis, quia calor non totus, & simul producit: ut verò calefactio terminatur ad substantiam, est actio instantanea, quia forma *substantialis* in instanti producitur.

- 7 *Objic. 2.* Si generatio est eadem realiter actio cum alteratione, sequitur, hanc effectivè concurrere cum illa ad productionem formæ *substantialis*, v. g. ignis, in instanti generationis: sed alteratio non potest effectivè concurrere cum generatione ad

productionem formæ substantialis in instanti generationis; ergò generatio non est eadem realiter actio cum alteratione. *M. patet. min. prob.* Quod non est, operari non potest; sed in instanti generationis alteratio non amplius est; omnes enim dispositiones in instanti, quò producitur in materia ligni forma ignis, jam corruptæ sunt, & perierunt; ergò alteratio in instanti generationis operari, & consequenter effectivè concurrere ad productionem formæ substantialis non potest.

Resp. Conc. M. Neg. min. Ad prob. Conc. iterum M. Dist. min. in instanti generationis alteratio, passivè accepta, hoc est, ipsa dispositio prævia, per alterationem producta, non amplius est, *Conc. min. alteratio, activè accepta, hoc est, ipse actualis influxus, & causalitas agentis, non amplius est, Neg. min. & sub eadem dist. Consequent.* Nec enim dicimus, formam genitam ignis produci à calore præcedente, qui perijt, sed ab influxu, & causalitate ignis, ejusque virtute diffusâ, quæ semper reperitur in instanti generationis, & præcedentem alterationem complet, ac terminat.

Quæ

Quæstio II.

Quis sit Terminus Generationis?

S U M M A R I A.

1. Terminus in genere quid, & quotuplex? 2. Terminus primarius, & qui generationis est suppositum. 3. Terminus primarius, & quo totalis est natura: partialis verò est forma substantialis: terminus denique secundarius generationis sunt proprietates. 4. 5. & 6. Solvuntur objectiones.

I PRænotand. Terminum generationis ad quem (de quo solo hîc agimus) omne id dici, quod à generante vel primariò, vel secundariò intenditur, & per generationem produci-
tur, ut est primò, forma substantialis: secundò, natura, seu compositum physicum ex materia, & formâ: tertio, suppositum, seu compositum metaphysicum ex essentia, & subsistentiâ: quarto, proprietates. De his omnibus quæritur, quodnam eorum habeat rationem termini, tum qui, seu adequati, qui terminat generationem, tanquam id, quod existit, & habet esse ut quod: tum quo, qui terminat generationem ut forma, quâ genitum constituitur vel ex toto, & dicitur totalis, vel ex parte, & dicitur partialis?

2 Resol. I. Terminus primarius, & qui, seu

Ss s

ada

adaquatus generationis est suppositum, sive compositum metaphysicum ex essentia, & substantiâ.

Ratio est 1. *Authoritas S. Thomæ 1. p. q. 45. a. 4. & q. 3. de pot. a. 1. ad 12. ubi dicit: Néque materia, néque forma propriè dicuntur fieri, sed id, quod fit, est res subsistens; cum enim fieri terminetur ad esse, propriè ei convenit fieri, cui convenit per se esse, scilicet rei subsistenti. Unde*

Ratio est 2. *Generatio est actio, dans esse rei; ergò eò modo, quò res est, ita generatur: sed solum suppositum, sive compositum ex essentia, & substantiâ, est simpliciter, & ut quod; ergò hoc solum simpliciter generatur, & ut quod, & consequenter hoc solum est terminus primarius, & qui generationis. min. prob. Quia forma non habet esse separatum, sed communicatum materiæ; ergò producitur ut communicata, & ut subsistens, nam & substantia pertinet ad esse, cum sit terminus naturæ; ergò &c.*

Confirmatur 1. *Ille est terminus qui generationis, ad quem hæc ultimatò tendit, & quò obtento sistit, & quiescit: sed hæc ultimatò tendit ad suppositum, nec sistit, & quiescit, nisi productò supposito; hoc enim per se primò à generante intenditur; ergò suppositum est terminus qui generationis.*

Confirmatur 2. *Ex communi modo loquen-*

quendi apud doctos, & indoctos; nemo enim dicit, leonitatem, aut igneitatē, aut humanitatem generari, sed leonem, ignem, hominem, qui termini non solam formam, aut naturam, sed suppositum designant; ergò &c.

- 3 *Resol. 2. Terminus primarius, & quo totalis generationis est natura, sive compositum physicum ex materia, & formâ: partialis verò est forma substantialis: proprietates denique sunt terminus tantum secundarius generationis.*

Ratio 1. & 2. Partis est; Quia terminus quo totalis, & partialis sunt illæ formæ, quæ ex toto, & ex parte constituunt terminum qui, seu adequatum generationis: atqui natura constituit terminum qui generationis, sive suppositum ex toto, forma verò substantialis ex parte; ergò natura est terminus quo totalis, forma verò substantialis est terminus quo partialis generationis.

Ratio 3. Partis est; Quod sequitur ad esse rei, secundariò tantum intenditur à generante: sed proprietates sequuntur ad esse rei, velut appendices quædã compositi geniti; ergò secundariò tantum intenduntur à generante, & consequenter secundariò tantum terminant generationem.

- 4 *Objic. 1. Cont. 1. Resol. Si terminus qui generationis est suppositum, sive compositum*

ex

ex essentia, & subsistentiâ, Beatissima Virgo non erit vera Mater Dei: sed hoc est falsum, & contra fidem; ergò *terminus qui generationis non est suppositum, sive compositum ex essentia, & subsistentiâ. min. est certa. Sequel. M. prob.* Quia Beatissima Virgo, cum genuit Filium Dei, non genuit ipsam divinam Subsistentiam, hæc enim est æterna, & improducta; ergò &c.

Resp. Neg. sequel. M. Ad ejus prob. Cont. Ant. Neg. Consequent. Licet enim Beatissima Virgo, cum genuit Filium Dei, non genuerit ipsam divinam Subsistentiam, genuit tamen naturam, cui debebatur subsistentia humana, & cujus locum, & munus suscepit Subsistentia divina, & ideo est vera Mater Dei: sicut Petrus, generans hominem, est verus pater hominis; quamvis enim non generet formam hominis, hoc est, animam rationalem, generat tamen corpus, cui anima rationalis naturaliter debetur. Vide S. Thomam 3. p. q. 31, a. 5. & q. 32. a. 4. & q. 33. a. 3.

- 5 *Objic. 2. Cont. 1. Part. Resol. 2. Generatio hominis differt ab hujus creatione, & resurrectione: sed, si terminus quo totalis generationis est natura humana, generatio hominis non differet ab hujus creatione, & resurrectione; ergò terminus quo totalis generationis non est natura humana. min. prob.*

Quia

Se
Quia ha
Resp.
Ant. ha
& in esse
nam form
Consequen
naturam
tando, a
eâmque
& deter
tis loci
ut dicit
organi
nus quo
ut sic h
tione
nem no
est termi
& aliter
pictura

6 *Objic.*
non p
quo gen
ductiv
do no
tional
ma su
quo gen
Rel
non

Quia habent eundem terminum; ergo &c.

Resp. Conc. M. Neg. min. Ad prob. Dist.

Ant. habent eundem terminum materialiter, & in esse rei, Conc. Ant. habent eundem terminum formaliter, & in esse termini, Neg. Ant. & Consequent. Generatio enim non utcunque naturam producit, aut unit, sed immutando, alterando, organizando materiam, eamque non qualemcunque, sed certam, & determinatam, & in certis, ac determinatis locis, seu vasis; natura ergo humana, ut dicit ordinem ad has transmutationes, organizationes, & materiam, sic est terminus quo totalis generationis, & non aliter, & ut sic haud dubie generatio differt a creatione, & resurrectione, quæ talem ordinem non dicunt; sicut ergo imago rerum est terminus sculpturæ, & picturæ, sed aliter, & aliter, & ideo multum differt sculptura a pictura: ita &c.

6 Objic. 3. Cont. 2. Part. Resol. 2. Quod non producit, non potest esse terminus quo generationis; generatio enim est actio productiva: sed forma substantialis aliquando non producit, ut patet in anima rationali, quæ fit per creationem; ergo forma substantialis non potest esse terminus quo generationis.

Resp. Neg. M. & ejus prob. Generatio enim non semper est productio; nam in divinis

nis

nis Natura divina est *terminus quo generatio-
nis* (in illa enim Filius Patri assimilatur)
ut docet S. Thom. 1. p. q. 39. a. 5. nec ta-
men producitur, sed tantum communica-
tur; licet ergo anima rationalis per *gene-
rationem* non producat, intrinsecè tamen
ad illam terminatur, uniendo scilicet eam
materiæ, quatenus est forma materiæ, ab
istâque dependet in informando, & ope-
rando; si enim non repugnat animæ ra-
tionali, esse formam corporis, quare repu-
gnet, esse *terminum actionis corporeæ*?
maximè cum non producat, sed tantum
corpori uniatur: sicut, qui calcem parieti
illinit, est vera causa dealbationis, quam-
vis albedinem in calce non producat, sed
illam tantum parieti uniat. Vide Cajet.
1. p. q. 118. a. 2. & Conimbr. de Generat.
lib. 1. c. 4. q. 13.

Quæstio III.

*Quodnam sit Subjectum Gene-
rationis?*

S U M M A R I A.

1. Duplicis generis accidentia recensentur, &
exposito statu Quæstionis, referuntur sententiæ. 2.
Generatio recipitur in materia prima, tanquam in
subjecto. 3. Licet etiam aliquo sensu dici possit, reci-
pi

pi in toto composito. 4. 5. & 6. Solvuntur objectiones.

1 **P**Prænotand. 1. Duplicis generis accidentia distingui posse, *perfecta*, & *imperfecta*. Perfecta sunt, quæ se ipsis, & ratione sui perficiunt *subjectum*, cui insunt, idque vel ut proprietates, vel ut virtutes operativæ, vel alio modo. Imperfecta dicuntur, quæ se ipsis, & ratione sui non perficiunt *subjectum*, cui insunt, sed transferunt tantum ad perfectionem aliunde recipiendam: vocantur etiam *vialia*, quod essentialiter antecedant, & sint quasi via ad illam perfectionem; & tale accidens est *generatio*. Hoc prænotato, Quæstio intelligenda non est de *subjecto denominationis* (patet enim, totum compositum denominari genitum) sed de *subjecto inhaesionis*, ut sensus sit, quodnam sit illud *subjectum*, cui inhæreat, & in quo recipiatur *generatio*? an totum compositum? ut communiter docent Th. Th. an materia prima? ut volunt RR.

2 **R**esol. *Generatio recipitur in materia, tanquam in subjecto.*

Ratio est 1. *Authoritas S. Thomæ 1. de Generat. Lect. 12. ubi ex mente, & totidem ferè verbis Aristotelis ita loquitur: Materia prima est maximè proprium subjectum susceptible generationis, & corruptionis, quia immediatè substat formis substantialibus,*

quæ

qua per generationem; & corruptionē succedunt.
 & q. 3. de pot. a. 3. ad 4. Dicendum, inquit,
 quod generatio est & mutatio, & relatio, quā
 refertur genitum ad generans; ratione ergo mu-
 tationis non habet pro subiecto ipsum generatum,
 sed ejus materiam, sed ratione relationis habet
 subiectum ipsum generatum. Vide etiam 8. Me-
 taph. Lect. 1. & 1. p. q. 45. a. 2. ad 2.

Ratio est 2. Ibi est generatio, ubi est for-
 ma genita, sicut ibi est actio sculpendi, ubi
 est imago sculpta: sed forma genita est in
 materia; ergo etiam generatio.

Confirmatur: Eductio ibi est, ubi edu-
 cit, sicut calefactio ibi est, ubi calefacit, &
 percussio ibi est, ubi percutit: sed educit
 ex materia; forma enim non educitur ex
 potentia totius compositi, sed tantum ex
 potentia materiæ; ergo eductio, & con-
 sequenter generatio est in materia.

Ratio est 3. Generatio est essentialiter
 mutatio; ergo in eo subiecto est, quod mu-
 tat: sed mutat solam materiam; ergo est
 in sola materia. *min. subsumpta prob.* Illud
 subiectum mutatur, quod modò est sub una
 forma, modo sub alia: sed hoc est sola
 materia prima; ergo sola materia prima
 mutatur. Sed

- 3 Adverte: Posse tamen dici etiam gene-
 rationem, sicut alia accidentia, esse in to-
 to composito, & non in sola materia; quia
 ma-

materia non existit, nisi per formam; ergò non est capax *subjectum* recipiendi, nisi per formam; ergò etiam forma pertinet ad *subjectum generationis*, non quidem ut recipiens, sed ut principium, habilitans materiam ad recipiendum, ita tamen, ut materia sit tota radix, & ratio recipiendi, forma tota radix actuandi: accidens verò recipitur in *subjecto*, ut est in actu.

- 4 Objic. 1. Illud est *subjectum generationis*, cui hæc intrinsecam denominationem tribuit: sed hanc *generatio* non tribuit materiæ, sed toti composito; ergò *subjectum generationis* non est materia, sed totum compositum. *M. patet. min. prob.* Intrinseca denominatio *generationis* est esse genitum: sed materia non denominatur genita, cum sit ingenerabilis; ergò &c.

Resp. Conc. *M. Neg. min. Ad prob. Neg. M.* Quia intrinseca denominatio *generationis*, cum sit essentialiter mutatio, non est esse genitum, sed esse mutatum; quamvis ergò *generatio* materiam, in qua recipitur, non denominet genitam, quia hujus denominationis est incapax (sicut anima rationalis, quamvis sit tota in oculo, non tamen oculum denominat intelligentem, & ratiocinantem) denominat tamen illam mutatam, & informatam.

- 5 Objic. 2. Immediatum *subjectum* acciden-

T t

den-

dentium debet esse ens in actu, & per se subsistens, ut alibi dictum: sed materia non est ens in actu, & per se subsistens, ut patet; ergo materia non est immediatum *subjectum* accidentium, & consequenter nec *generationis*, nam & hæc est accidens.

Resp. *Dist. M.* Immediatum *subjectum* accidentium *perfectorum* debet esse ens in actu &c. *Conc. M.* *subjectum* accidentium *imperfectorum*, & *vialium* debet esse ens in actu &c. *Neg. M.* *Conc. min. & Dist. Conseq.* ergo materia non est immediatum *subjectum* accidentium *perfectorum*, *Conc. Consequent.* non est immediatum *subjectum* accidentium *imperfectorum*, & *vialium*, quale est *generatio*, *Neg. Consequent.* Cum enim *generatio* sit via ad actum, non oportet illum jam haberi, sed mediante *generatione* acquiri; unde, quando alibi diximus, accidentia recipi in toto composito, id intelligendum est de accidentibus *perfectis*, non *imperfectis*, & *vialibus*, quale est *generatio*, ut dictum.

- 6 Dices: Etiam dispositiones præviæ ad formam sunt accidentia *vialia*, disponunt enim materiam ad recipiendam formam substantialem, & tamen non recipiuntur immediate in materia; ergo nec *generatio*, licet sit accidens *viale*, & constituat materiam

S
riam in
pitu in
Ref
prævia
remotè
vialia pr
enim c
via, &
ut con
præpa
tialem

Utrum
tialia

1. Ex
triplicis g
pborum se
substanti
primam,
fenditur.

1 Pra
e
quan

riam in via, & transitu ad formam, recipitur in materia.

Resp. Dist. Ant. Etiam dispositiones præviæ ad formam sunt accidentia *vialia* remotè tantum, Conc. Ant. sunt accidentia *vialia* proximè, & formaliter, Neg. Ant. Nec enim constituunt materiam *formaliter* in via, & transitu ad formam substantialem, ut constituit *generatio*, sed illam tantum præparant, ut transire ad formam substantialem possit.

Quæstio IV.

Utrum in Generatione Substantiali fiat resolutio usque ad materiam primam?

S U M M A R I A.

1. Exponitur status Quæstionis. 2. Referuntur triplicis generis accidentia, & præcipuæ Philosophorum sententiæ. 3. 4. & 5. In omni generatione substantiali fieri resolutionem usque ad materiam primam, ut probabilior sententia eligitur, & defenditur. 6. 7. & seqq. Solvuntur objectiones.

I PRænotand. 1. Statum Quæstionis in eo esse, an, sicut cum pictor vult aliquam imaginem tabulæ inducere, omnes

Tt 2

alios

alios colores, & figuras, quibus tabula imbuta erat, priùs spongiâ extergit, & tunc pingit: sic, cùm natura vult aliquam formam per *generationem* inducere, materiam priùs omni formâ substantiali, & accidentali spoliât, & tunc spoliatam novâ formâ induat, & sic, quamvis lignum ab igne calefiat, rarefiat, alium colorem accipiat &c. in instanti tamen *generationis* omnia hæc accidentia pereant, & cum forma ignis nova inducantur, alius *numero* calor, alius *numero* odor, alia *numero* quantitas?

2. *Prænotand.* 2. Duplicis generis accidentia in composito aliquo corrumpendo reperiri; alia enim sunt *particularia*, quæ à propria ejus forma dimanant: & hæc unâ cum forma substantiali corrumpi, dubium non est; cùm enim sint proprietates formæ, & ab hujus influxu pendeant, cum sua forma & veniunt, & recedunt, sicut lux solis, quia ejus proprietas est, cum sole & venit, & recedit. Alia sunt *communia* tam composito corrumpendo, quàm genito, qualia v. g. sunt quantitas, color, figura, odor, cicatrix &c. & de his *Quæstio* controverti solet. Sunt verò tres præcipuè Philosophorum sententiæ. Prima est Thomistarum, qui docent, in omni *generatione* *substantiali* tam viventium, quàm non viventium dari *resolutionem* usque ad

materiam primam. Altera est Scotistarum, qui quoad generationem non viventium Thomistis accedunt: in generatione autem viventium, in quibus præter formam specificam dari volunt formam corporeitatis, negant, fieri resolutionem usque ad *materiam primam*, manente nimirum in composito eadem formâ corporeitatis etiam post discessum animæ. Tertia denique est Recentiorum, qui volunt, in composito genito nullam quidem manere formam substantialem, quæ fuerit in corpore, manere tamen eadem accidentia.

- 3 Resol. Probabilius est, in omni generatione *substantiali* fieri resolutionem usque ad *materiam primam*.

Ratio est 1. Expressa Authoritas S. Thomæ multis locis, sed præsertim *lib. 1. de Generat. Lect. 10.* sic enim ait: *Dicendum, quod non manet idem numero (scilicet accidens) sed id, quod prius erat, corrumpitur per accidens corruptione subjecti, recedente formâ, quæ prius erat talis accidentis, & advenit simile accidens, consequens formam, de novo advenientem, vel accidentem.* & *lib. 2. de Generat. Lect. 4.* ubi, cum retulisset verba Aristotelis, dicentis, in transmutatione elementorum, quæ habent symbolum, remanere unam qualitatem, id S. Doctor sic explicat: *Dicendum, quod illud accidens, sive illa qualitas non remanet ea-*

dem numero, sed eadem specie. Quam sententiam S. Thomas à duobus suis Magistris, æq; sanctis, accepit, Alberto M. 2. p. Summa de hom. & Alexandro Alensi.

4. Néque obstat, quòd 3. p. q. 9. a. 3. ad 2. dicat, per calorem disponi materiam ad suscipiendam formam ignis, quâ tamen adveniente, calor non cessat, sed remanet. & 4. cont. Gent. c. 81. ad 2. materiam primam post mortem manere sub ijsdem dimensionibus, hoc est, sub eadem quantitate. Nam idem calor manet in genito, non numero, sed specie, ut se explicat S. Doctor locis, suprà citatis. *Materia* verò post mortem manet sub ijsdem dimensionibus, non formaliter, sed radicaliter, quia ordinatur ad eandem numero animam, in resurrectione recipiendam, & consequenter ad eandem numero quantitatem, nisi aliqua deformitas, aut imperfectio obstet, ut in pueris. Dici etiam potest, uti priùs, materiam post mortem manere sub ijsdem specie, non numero, dimensionibus.

Ratio est 2. Accidentia, quæ in genito reperiuntur, omnia dimanant à nova forma; quod enim accidens mihi in igne reperies, quod non ab ejus forma dimanet vel secundùm ejus gradum specificum, v.g. calor ut 8. siccitas, levitas &c. vel secundùm ejus gradum genericum, v.g. quantitas,

titas, quæ comitatur formam, ut est corporea? ergò hæc accidentia supponunt formam genitam, & ad eam consequuntur; ergò non prius erant in *materia*, & consequenter in *generatione* novæ formæ *substantialis* datur resolutio usque ad *materiam primam*.

§ Dices: Accidentia saltem aliqua *communia* manent in *materia* etiam post *generationem* novæ formæ; experimur enim, ignem, ex sulphure, pulvere nitrato, lignis odoratis accensum, retinere aliquas qualitates formæ corruptæ, colorem videlicet, odorem, impetum &c. Idem dicas de aquis distillatis; aqua enim rosacea odorem, & qualitates rosæ spirat; unde ergò igni qualitates sulphuris, aut aquæ qualitates rosæ, nisi quia accidentia formæ corruptæ, sulphuris videlicet, & rosæ, manent, & inhærent *materia* etiam post novæ formæ *generationem*? non ergò omnia accidentia, quæ in genito reperiuntur, à nova forma dimanant, & consequenter in *generatione* novæ formæ *substantialis* non datur *resolutio* usque ad *materiam primam*.

Resp. Neg. Ant. Si enim accidentia *propria*, quæ disponunt materiam ad formam ignis v. g. non manent in *materia*, sed per-eunt, & eorum loco succedunt acciden-tia, & proprietates formæ genitæ, quan-

tò minùs manebunt alia accidentia, quæ non disponunt *materiam*, & consequenter minùs connexa sunt cum *materia*?

Ad prob. Dico: qualitates sulphuris v.g. igni genito adhærere, non quòd, formâ sulphuris corruptâ, non etiam ipsæ corruptæ sint, sed quia ignis generans agendo in sulphur repatitur à sulphure, ejusque qualitatibus imbuitur, quas deinde in novum ignem derivat: sic, qui aromata, aliòsque odores miscet, & ipse iisdem odoribus imbuitur, & etiam alijs aspergit: & speculum, à sole illustratum, proximum aërem illuminat, non quòd speculo lux aliqua secundùm se competat, sed quia lucem aliunde accipit.

Ratio est 3. Si eadem accidentia manent in genito, & corrupto, maximè maneret eadem quantitas; huic enim immediate inhærent alia accidentia, ut patet in accidentibus Eucharisticis: sed non manet eadem quantitas; ergò nec alia accidentia. *min. prob.* Quia aliàs *materia* firmitùs uniretur quantitati, quæ est merum accidens, à qua *materia* non specificatur, & cum qua non componit unum per se, quàm formæ *substantiali*: sed hoc est falsum; experimur enim, ea firmitùs uniri, & difficiliùs separari, quæ magis sunt unum: & ideo faciliùs in acervo lapidem à lapide separa-

S
parabi
pulo, a
sunt m
de ex
flamma
esse qu
sitatem
omni
magis
titate.

6 Ob
forma
accid
nebar
indisp
instan
indiff
adelt,
forma
ergò
accid
ponet
non
mam.
quia
fisse,
tur:
re al
come
Ro

parabis, quàm in continuo, v. g. in scopulo, aut monte, quia partes in continuo sunt magis unum, quàm in acervo. Deinde experientiâ patet, cùm ex trunco v. g. flamma, aut ignis generantur, longè aliam esse quantitatem, figuram, molem, densitatem trunci, quàm ignis; si ergò in omni corruptione perit quantitas, multò magis alia accidentia, quæ, mediante quantitate, inhærent.

- 6 Objic. I. Si eò temporis puncto, quò forma *materia* inducitur, nullum manet accidens eorum, quæ *materiam* priùs disponebant, sequitur, formam induci *materia* indispositæ, & consequenter *materiam* in instanti *generationis* ad omnes æquè formas indifferentem esse (nulla enim dispositio adest, à qua ad hanc potius, quàm illam formam determinatur) sed hoc est falsum; ergò in puncto *generationis* manet aliquod accidens eorum, quæ *materiam* priùs disponebant; ergò in puncto *generationis* non datur *resolutio* usque ad *materiam primam*. *min. est certa. Sequel. M. etiam patet;* quia parùm interest, dispositiones præcessisse, si non adsunt, cùm forma generatur: sicut parùm interest, longo tempore alimenta præparari, si, quò tempore comedendum est, subtrahantur; ergò &c.

Resp. Neg. *sequel. M.* Accidentia enim

dispositiva, sive dispositiones duplicis generis sunt, aliæ *præviæ*, seu *præcedentes*, aliæ *consequentes*, vel *concomitantes*: *præviæ* sunt, quibus expelluntur accidentia, & proprietates compositi prioris: *consequentes* verò, quæ de novo composito emanant à forma, recenter genitâ. Cùm ergò ignis A. v. g. ex ligno generat ignem B. dispositiones *præcedentes* multùm conferunt ad generationem ignis B. expellunt enim qualitates ligni, & ejus proprietates, ubi deinde agens, hoc est, ignis mediante suâ virtute in eodem momento expellit formam ligni, & inducit formam ignis unâ cum calore ut 8. tanquam ejus proprietate; in puncto igitur generationis materia optimè est disposita, ac determinata, ut recipiat formam ignis potius, quàm aliam, quia, cùm nuda sit omnibus accidentibus, & illi applicetur ignis A. vel ejus virtus, maximè est disposita, ut potius formam ignis, quàm aquæ recipiat, sicut hydria v. g. tunc maximè est disposita, ut vinum potius, quàm oleum, aut aquam recipiat, quando est vacua, & illi vinum, non oleum, aut aqua infunditur. Dispositiones verò *consequentes*, v. g. calor, consequens formam ignis, hoc est, calor ut 8. aliæq; dispositiones etiam ipsæ concurrunt, non quidem ad formam generandam, sed ad
eam

eam conservandam jam genitam, quia videlicet requiruntur ad tuendam unionem inter *materiam*, & *formam*, cum forma non sit, nisi in materia apta: *deinde*, quia forma per illas agit, suumque bonum procurat, & à contrarijs sese tuetur; per virtutem enim motricem quærit locum sibi convenientem: per calorem resistit externo frigori: per raritatem eludit divisionem, & omnem actionem contrarij &c.

Ad prob. sequel. M. Neg. Parit. Disparitas est, quia finis proximus alimentorum est famem pellere &c. quod fieri non potest, nisi existant, dum comeduntur: at verò finis dispositionum *præcedentium* est, *materiam* contrarijs qualitatibus exuere, quod præstare possunt, licet in instanti *generationis* non amplius existant, dummodò antecedenter extiterint, dum eas actu expulerunt; neque enim hæ dispositiones idè ponuntur, ut sint cum forma genita, sed ante illam: sicut motus ad centrum ponitur, ut grave constituatur in centro, non autem, ut motus etiam in centro dureret: & semen ponitur, ut ex ipso nascatur planta, non autem, ut sit idem cum planta (prius enim corrumpitur, quàm planta nascatur) sed ut præcedat; sicut ergò, quamprimùm mobile est in centro, aut planta genita, non amplius est motus, nec semen:

ita

ita dispositiones *præcedentes* in illo instanti, quò est forma genita, desinunt esse.

- 7 Dices 1. Non potest ostendi, quomodo dispositiones *prævia*, sive *præcedentes* expellant omnia accidentia, & qualitates ligni? an in genere causæ *efficientis*, an *formalis*? ergò, sicut gratis id asseritur, ita gratis quòque negari debet.

Resp. *Neg. Ant.* Et dico: hanc expulsionem fieri *tum activè*, adeoque in genere causæ *efficientis*, quia ignis A. producit *effektivè* calorem in ligno, qui deinde *successivè* in omnes ligni partes agit, ejusque omnia accidentia, & qualitates contrarias expellit: *tum etiam formaliter*, quia calor, & aliæ qualitates *dispositivæ* sunt *incompossibiles* cum qualitatibus ligni.

- 8 Dices 2. Non potest assignari subiectum, in quo virtus illa, per quam forma ligni expellitur, & inducitur forma ignis, in instanti *generationis* recipiatur; ergò per illam non expellitur forma ligni, nec forma ignis inducitur. *Ant. prob.* Vel enim recipitur in subiecto *corrumpendo*, videlicet ligno? vel in subiecto, quod de novo generatur? non in subiecto *corrumpendo*; sic enim, corruptâ formâ ligni, & ipsa corrumpetur; quomodo ergò pro eo instanti, in quo corrumpitur, & non est, formam genitam causare potest? non etiam

in

in subiecto, quod de novo generatur; sic enim est virtus consequens, & proprietas formæ genitæ; ergo non causat formam recens genitam, nec antiquam corrumpit, sed corruptionem, & *generationem* supponit.

Resp. Neg. Ant. Ad prob. Dico: virtutem illam, per quam expellitur forma ligni, & inducitur forma ignis, in instanti *generationis* nec recipi in subiecto corrupto, nec in subiecto, quod de novo generatur, sed, si agens passo sit præsens, recipitur in ipso agente: si verò non est præsens secundum se, sed tantum per virtutem diffusam, tunc recipitur illa virtus in parte aliqua vicinâ passo; cum enim non possit recipi in subiecto corrupto, quia hoc jam transijt, nec in subiecto genito, cum hoc nondum existat, superest, ut vel in ipso agente, si sit præsens, vel, si non sit præsens, in parte passo vicinâ, & proximâ recipiatur. Et hoc quidem in *generatione* non viventium, v. g. auri, argenti &c. facile patet, quomodo nimirum virtus solis absentis, per aërem diffusa, recipiatur in parte proxima, & agat in materiam, ex qua forma auri v. g. producenda; virtus enim solis inhæret terræ, quæ est proxima venæ metallicæ, & tanquam instrumentum ejus agit. In *generatione* autem viventium, quando v. g. ex semine planta generatur, vir-

tus

tus activa seminis non est in toto semine, sed in spiritibus, qui in ipso semine includuntur, & istæ partes spirituosæ seminis agunt in alias seminis partes non spirituosas, velut in materiam, easque formant, ita, ut pars agens, & movens semper distinguatur à parte mota, & patiente. Vide S. Thom. 1. p. q. 118. a. 1. ad 3. & q. 4. de pot. a. 11. præsertim ad 8.

- 9 **Objic. 2.** Si datur *resolutio* usque ad *materiam primam*, sequitur, corruptâ formâ substantiali, omnia simul perire accidentia, quæ illam comitabantur: sed hoc est falsum, & sensibus, ac experientiæ repugnat; ergò non datur *resolutio* usque ad *materiam primam. min. prob.* Nam, mortuo homine, manent, & videntur eadem accidentia, quæ prius in illo erant, eadem quantitas, eadem statura, idem in crinibus color, eadem cicatrices; ergò &c.

Resp. Conc. M. Neg. min. Ad prob. Diss.
Ant. manent, & videntur eadem numero accidentia, *Neg. Ant.* eadem specie accidentia, *Conc. Ant. & Neg. Consequent.* Corruptâ ergò formâ substantiali, omnia simul ejus accidentia pereunt, & cum nova forma etiam nova, & numero distincta, producuntur, alia numero quantitas, alia numero statura &c. quæ tamen prioris compositi accidentibus sunt specie simillima. Quod
 au-

autem videantur etiam eadem numero esse accidentia, sensus decipitur: nam etiam sol videtur esse parvus, & parvus non est, baculus in aqua fractus, & fractus non est &c. esto igitur, id sensibus repugnare videatur, non tamen repugnat rationi: homini autem rationali, & Philosopho non, quod sensus, sed, quod ratio suadet, sequendum; si enim sensui tantum innitaris, ratione neglectâ, & Deum, & æternitatem negabis, omnibus aliâs ferè gentibus indubitata.

10 Dices: Si, homine mortuo, omnia accidentia prioris formæ unâ cum forma pereunt, & cum nova forma, scilicet cadavericâ, etiam nova accidentia producuntur, quis, rogo, hæc accidentia, semel destructa, tam citò produxit? & tam similia?

Resp. Easdem esse causas horum accidentium, quæ formæ cadavericæ, scilicet aut cœlum, sicut & ranarum, & serpentium, & aliorum, quæ ex putrido generantur: aut temperamentum animalis, calore naturali destitutum, sicut, igne extincto, cinis, & fumus: aut illum, qui vulnus inflixit, vel aliam causam mortiferam applicavit; hæc enim, dissoluto temperamento, ut est causa mortis, ita est causa cadaveris, & accidentium, illud consequenti-

um,

um, sicut, qui aquam igni affundit, non tantum est causa ignis extincti; sed etiam fumi, foetoris, ac cineris, ex igne relictii. Vide Conimbr. l. 1. de Generat. c. 4. q. 20. a. 3. Quod autem tam similia, licet mox sint peritura, producantur: Ratio est; quia, cum non possit dari motus in instanti, non potest *materia* hominis in instanti, quod cadaver generatur, nec secundum totum, nec secundum partes à loco dimoveri, in quo prius erat; exigit ergo eodem loco claudi; eò ipso igitur debet habere eandem *specie* quantitatem, figuram, raritatem, densitatem, similem quoque duritiem, ac mollitiem, quæ comitantur raritatem, & densitatem; sicut ergo mobile non potest ab uno loco immediate transire in alium quemcunque locum, sed solum in loca propinqua, & tangentialia: ita subiectum, talibus accidentibus affectum, non potest immediate transire ad quæcunque alia accidentia, sed solum ad propinqua, & similia.

- II Objic. 3. Elementa symbola facilius invicem transmutantur, quam elementa asymbola, v. g. aer facilius in aquam transmutatur, cui in humiditate communicat, quam in terram: sed hujus nulla alia causa est, quam quia eadem humiditas, quæ fuit in aëre corrupto, remanet in aqua, re-

cens

sibi simi
acciden
dam tot
quam p
sed per
Alterat
pioni st

cens genitâ; ergò in generatione substantiali non omnia accidentia pereunt, & consequenter non datur *resolutio* usque ad materiam primam.

Resp. *Neg. min.* Vera enim causa est; quia aqua, in aërem agens, unam tantum habet qualitatem resistentem, videlicet calorem aëris, non verò humiditatem, quia simile non resistit simili: quoad humiditatem autem aër, & aqua sibi assimilantur. Vide S. Thomam in l. 2. de Generat. Lect. 4.

SECTIO II. De Alteratione.

Alteratio, sic dicta, quòd per eam res quasi altera fiat, *Corruptionem*, ut crepera lux noctem, præire solet, multum quidem affines, sed in nullo sibi similes, nisi quòd hæc substantiam, illa accidentia duntaxat, ceu vestimenta quædam totius compositi, immutet, naturâ nunquam per saltum ab uno extremo ad aliud, sed per media, transeunte. Prius ergò de *Alteratione*, quæ viam quodammodò *Corruptioni* sternit, agamus.

Uu

Quæ-

Quæstio I.

Quid sit Alteratio? quæ ejus species? & an sit motus continuus?

S U M M A R I A.

1. *Duplex Alterationis acceptio. 2. Alteratio; propriè dicta, definitur, & singula ejus particulae explicantur. 3. Coloratio Polypi &c. an sit propriè, & strictè dicta alteratio? 4. Alterationis species recensentur. 5. Est motus continuus, & non interruptus. 6. Solvitur obiectio.*

1 *PRænotand. Alterationem dupliciter sumi posse, laxè, & strictè. Laxè accipitur pro quavis mutatione accidentali, per quam subjectum aliter se habet, quàm antè, & ita comprehendit omnes mutationes instantaneas, v. g. illuminationem, & spirituales, v. g. volitiones, intellectiones &c. per has enim res aliter se habent, quàm antè. Strictè verò accipitur pro mutatione successiva, quæ ad sensibilem qualitatem terminatur, qualis v. g. est calefactio, dealbatio &c. & de hac sit*

2 *Resol. 1. Alteratio ex Aristotele l. 1. de Generat. c. 4. text. 23. benè definitur: Mo-*

tus ad qualitatem sensibilem contrariam, mediam, aut extremam.

Dicitur 1. *Motus ad qualitatem*; per alterationem enim subjectum paulatim, & successivè ab una qualitate ad aliam movetur per mediam qualitatem; si enim subjectum transeat de albo ad nigrum, primum, quod producit, est pallidum imperfectum, nam priùs incipit albedo deflorescere, & à sua naturali perfectione deficere: & quamvis quilibet gradus albedinis, aut nigredinis sit forma indivisibilis, & permanens, ut tamen est in subjecto, semper magis, ac magis perfectibili, & pendet à causa, quæ non in instanti operatur, nec producit totum effectum, quem potest, sic habet sufficientem divisibilitatem, & potest motui subiacere; sic etiam calor v. g. licet habeat essentiam indivisibilem, & ita quilibet gradus caloris sit essentialiter calor, respectu tamen subjecti potest magis, ac magis radicari, & ita latitudinem, ac successionem admittit, ac motui subest.

Dicitur 2. *Sensibilem*, hoc est, talem, quæ aliquo sensu percipi potest: hinc acquisitio scientiæ, virtutis, aliarumque qualitatum spiritualium non est *alteratio*. Sunt autem qualitates sensibiles aliæ *activæ*, ut calor, frigus, humiditas, siccitas &c. aliæ *non activæ*, ut color, odor, sapor &c. illæ

U u 2

natu-

eius spe-
con-

A.

2. Alteratio
eius particula
an sit proprii
variationis speciei
& non inter-

apliciter su-
te accipitur
entali, per
t, quam an-
nes mutatio-
nationem, &
intellectio
er se habent
itur pro mo-
sibilem qua-
g. est calo-
nac sit

tolele l. 1. d.
nitur: Mo-

naturaliter tendunt ad corruptionem unius, & generationem alterius: hæ verò non semper ad corruptionem, & generationem diriguntur, ut patet, sed potius ad perfectionem, unde etiam *perfectivæ* dicuntur, illæ verò *corruptivæ*.

Dicitur 3. *Contrariam, mediam, aut extremam*; cum enim *alteratio* sit motus successivus ab una qualitate ad aliam, si hæ contrariæ, sibi que oppositæ non sint, successivè una ab alia pertransiri non potest, cum una alteri non renitatur. Non tamen requiritur contrarietas, aut oppositio extrema, quia motus non tantum datur ad calorem v. g. aut nigredinem, quæ sunt qualitates extremæ respectu frigoris, aut albedinis, sed etiam ad teporem, aut pallorem, ut dictum, quæ sunt qualitates intermediæ. Ex dictis

- 3 Infertur: Quando Polypus, Chamaeleon, aut Tarantus (de quo Plinius l. 8. c. 34.) in omnes colores rerum, quas attingunt, sese induunt, eam colorationem, *strictè* loquendo, non esse *alterationem*: tum quia est instantanea: tum quia *apparens*, non vera; cum enim illa animalia vento sint plena, & pellem habeant pellucidam, colores non recipiunt, sed referunt, exhibentque instar speculi. Plutarchus tamen, alique dicunt, Polypum aut metu,
aut

aut dolo, ut fallat piscatores, colorari.
Vide Aristot. l. 9. de hist. animal. c. 37. & de
part. animal. c. 5. Plin. l. 9. c. 29.

4 Resol. 2. *Alteratio in tres species divi-*
ditur, videlicet in alterationem specificam,
in intensiorem, & remissionem. Alteratio spe-
cifica est, per quam subjectum simpliciter
moveretur ab una qualitate ad aliam, sive,
per quam nova qualitas, prius non exi-
stens, in subjecto producit. Intensio
est alteratio, quâ jam existens qualitas au-
getur, & perficitur in eadem parte sub-
jecti. Remissio verò est alteratio, quâ jam
existens qualitas diminuitur, ac deficit
in eadem parte subjecti. Cum his specie-
bus magnam affinitatem habent rarefactio,
& condensatio, de quibus postea.

5 Resol. 3. *Alteratio est motus continuus,*
& non interruptus. Falsa ergò est eorum
sententia, qui dicunt, cum ignis alterat,
& calefacit aquam, ignem in instanti A.
producere in totam aquam, sibi æquali-
ter applicatam, minimum calorem, deinde
aliquanto tempore quiescere, & in instanti
B. producere secundum gradum caloris,
& sic deinceps. Sed

Ratio nostræ Resolutionis est; Tum
quia non est ratio, cur ignis, æqualiter
applicatus aquæ, non semper agat, & cur
potius hoc instanti agat, alio quiescat?

Tum quia motus localis, si nihil obstat, est continuus, nec morulis interruptitur, ut cum molaris ex alto cadit; cur non motus alterationis?

6 *Dices: Si alteratio est motus continuus, & non interruptus, ergò in quolibet momento, quò aqua v. g. alterationem subit, nova caloris particula producitur; ergò sicut in quolibet tempore sunt infinita momenta, ita aqua, peracto alterationis motu, intensiorem haberet actu infinitam, quod implicat.*

Resp. Neg. ult. Consequent. Quemadmodum enim in tempore non sunt infinita momenta actu, sed tantum potentiâ, ita nec in qualitate intensibili, v. g. calore, sunt infinitæ partes actu, sed tantum potentiâ, quod non magis implicat, quam lineam pedalem, modo jam supra dicto, esse in infinitum divisibilem.

Quæstio II.

Unde petenda sit Intensio, & Remissio qualitatum?

S U M M A R I A.

1. Referuntur sententiæ. 2. 3. & 4. Qualitatem intendi non per additionem gradus ad gradum,

dum, sed per majorem radicationem in subjeçto, ostenditur. 5. Unde proveniat hæc major qualitatis radicatio in subjeçto? 6. Diluitur objectio. 7. Idem proportionaliter dicendum de remissione. 8. 9. & seqq. Solvuntur objectiones.

I PRænotand. Dari *intensionem*, & *remissionem* qualitatum, certum est, & patet ad sensum, nec eget aliâ probatione. Cæterùm quomodo hæc *intensio* (idem est de *remissione*) fiat, magna est apud Philosophos concertatio. Antiqui dicebant, nullam qualitatem verè intendi, sed tantùm apparenter, aquam v. g. non magis, ac magis calefieri, nisi per admixtionem corpusculorum calidorum, & igneorum: sicut, cùm vinum aquæ miscetur, partes aquæ non verè colorantur, sed tantùm miscentur particulis vini. Alij, *intensionem* qualitatis *formaliter* nihil aliud esse, dicunt, nisi separationem à contraria qualitate, v. g. aquam magis calefieri, quantò plus frigoris amittit. Sed hæ sententiæ jam antiquatæ, & abolitæ sunt. Alij ergò, ut Scotistæ, & communiter Recentiores, docent, qualitatem, v. g. calorem, per hoc intendi, quòd gradus caloris gradui addatur, hoc est, qualitas partialis ad qualitatem partialem, ita, ut ex omnibus his partialibus qualitatibus fiat una integralis qualitas, eò perfectior, & intensior, quò plu-

res ejusmodi partiales qualitates uniuntur. Alij verò, ut Thomistæ, negant, *intensio-*
nem per hoc fieri, quòd gradus gradui ad-
datur, sed quòd eadem indivisibilis quali-
tas magis, ac magis in subjecto radicetur.

- 2 Resol. Verior, & probabilior sententia
est, qualitatem intendi non per additio-
nem gradûs ad gradum, sed per majorem
radicationem in subjecto, per hoc, quòd
eadem, & simplex qualitas caloris perfe-
ctius actuet subjectum, illudque sibi assi-
milet: sicut anima rationalis, quò perfe-
ctius subjectum aliquod actuat, eò plures
ei gradus, & perfectiones, ac operatio-
nes communicat, & ideò anima magis est
in capite, quàm in pede, magis in oculo,
quàm in ungue &c.

Ratio 1. *Partis* est 1. *Authoritas S. Tho-*
mæ multis locis, præcipuè in 1. dist. 17. q. 2.
a. 2. & q. un. de Virtut. in com. a. 11. & 1. 2.
q. 52. a. 2. & Opusc. 48. Tract. 2. c. 4. Ad-
ducam tantum aliqua verba D. Thomæ ex
2.2. q. 24. a. 5. ubi ex professo quærit, an
aliqua qualitas, v. g. charitas, augeatur per
additionem? En tibi *Quæstionem no-*
stram, in suis terminis propositam. Re-
spondet in Corp. *Nullo modo charitas augeri*
potest per additionem charitatis ad charitatem,
sicut quidam putant. Sic ergò charitas auge-
tur solum per hoc, quòd subjectum magis, ac ma-
gis

gis participat charitatem, id est, secundum quod magis reducitur in actum illius, & magis subditur illi. & ad 3. *Augmentatio charitatis importat mutationem secundum magis, & minus habere, & ideo non oportet, quod aliquid insit, quod prius non infuerit, sed quod magis insit, quod prius minus inerat.*

- 3 Dices: S. Thomas 2. 2. q. 24. a. 4. ad 3. *Quidam, inquit, dixerunt, charitatem non augeri secundum essentiam, sed solum secundum radicationem in subiecto, sed hi propriam vocem ignoraverunt &c.*

Resp. Solutionem ex ipso S. Thoma manifestam esse; subdit enim: *Nihil est aliud, charitatem secundum essentiam augeri, quam eam magis inesse subiecto, quod est eam magis radicari in subiecto. & a. 5. in fin. Corp. Caritas augetur per hoc, quod intenditur in subiecto, & hoc est ipsam augeri secundum essentiam, non autem per hoc, quod charitas addatur charitati. Vult ergo S. Thomas, augmentum qualitatis non fieri per additionem qualitatis, sed tantum per maiorem radicationem in subiecto, & hoc est augeri per essentiam, quia accidentis esse est inesse.*

- 4 Si dicas: S. Thomam 3. p. q. 7. a. 12. *admittere gradus in calore.*

Resp. S. Thomam admittere gradus in calore, sed tantum maioris, aut minoris

radicationis : sicut in anima, licet non sint gradus, realiter distincti, habet tamen varios gradus informandi, & ita alium gradum vitæ tribuit oculo, alium capiti, alium ossibus, alium pilis &c.

Ratio est 2. Si qualitas intenditur additione gradûs ad gradum, hic modus *intensionis* in omnibus qualitatibus, quæ intendi possunt, reperiri debet : sed non in omnibus qualitatibus, quæ intendi possunt, hic modus *intensionis* reperitur ; ergo qualitas non intenditur additione gradûs ad gradum. *min. prob.* Etiam actus intellectûs, & voluntatis æquè, ac calor, & aliæ qualitates, intenduntur : sed actus intellectûs, & voluntatis intendi non possunt additione gradûs ad gradum ; ergo &c. *min. prob.* Quilibet gradus cognitionis est cognitio, & imago objecti, aut ergo secundus gradus eodem modo repræsentat objectum, quô primus ? aut magis repræsentat, quàm primus ? si hoc ? jam est alia, & distincta cognitio, non *intensio* prioris : sicut non potest eadem esse imago, quæ Cæsarem magis, & quæ minus exprimit ; si eodem modo, ac primus gradus cognitionis ? ergo cognitio non fit intensior, ac perfectior ; quia nihil magis in objecto repræsentat, quàm prior : sicut, si eadem Cæsaris imago millies replic-

plicetur, aut in mille speculis appareat, non evadit perfectior, nec majorem Cæsaris notitiam in me relinquit, quia semper, & eodem modo Cæsarem repræsentat.

Ratio 2. Partis est Tum Autoritas S. Thomæ, jam suprà allegata : Tum quia formam aliquam, aut qualitatem intendi nihil aliud est, quàm illam magis esse in subiecto, & subiectum magis participare vim operativam illius : sed eadem, & *entitativè* immutata qualitas per majorem sui radicationem magis est in subiecto, & subiectum magis participat vim operativam qualitatis ; ergò eadem, & *entitativè* immutata qualitas intenditur per majorem sui radicationem in subiecto. *M. patet* ; sicut enim accidentis esse est simpliciter inesse, ita intendi, & augeri est magis inesse &c. *min. etiam constat* ; quia nihil est novi, imò frequentissimum, ut eadem forma, *entitativè* immutata, aliter, & aliter subiecto communicetur ; sic enim anima rationalis multò perfectiùs, & in ordine ad plures, & perfectiores operationes oculum informat, quàm pilum, & adhuc multò perfectiùs informat caput, & tamen est eadem entitas animæ : sic etiam quantitas eadem, & immutata jam majorem, jam minorem occupat locum, ut patet in rarefactione, & condensatione : sic denique eadem species

cies visibiles in aëre non repræsentant vitaliter objectum, sed tantum in oculo; cur ergo non possit eadem, & *entitative* immutata forma qualitatis subjectum jam magis, jam minus calidum reddere? sed

§ Quæres: Unde proveniat hæc major qualitatis radicatio in subjecto?

Resp. Provenire ex majori subjecti dispositione, quam à generante accipit.

Ratio est; Quia sicut causa efficiens non agit, nisi in subjectum dispositum, & quò magis dispositum est, eò magis agenti assimilatur, ejusque influxum recipit (& ideò ignis fortius in paleam, quam in ferum agit) ita & causa formalis non recipitur, nisi in subjecto disposito, & quò magis subjectum est dispositum, eò perfectius illi forma communicatur, ut etiam videre est in formis artificialibus; nam forma sigilli in aqua omnino non recipitur, in argilla utcunque, & confuse, in cera optimè, & distinctissimè: idem accidit in *alterationibus*; primus enim gradus caloris nihil aliud est, quàm tota, & indivisibilis forma qualitatis, in ligno v.g. recepta, sed adhuc imperfectè disposito, & cum admixtione contrariarum qualitatum, quæ perfectam communicationem caloris impediunt; quò ergo magis ab igne generante lignum disponitur per rarefactionem-

Etionem v. g. & expulsionem contrarij, eò perfectius, & magis forma caloris subiectum sibi assumilat, illique communicatur.

Confirmatur exemplo lucis: Idem radius solis, qui vix manui calefaciendæ par est, si tamen speculo parabolico, tersoque excipiat, aut globo vitreo aquæ pleno, adeò calorem intendet, ut igniat, & incendat etiam remota, nec ob aliam causam, quàm quia speculum est subiectum recipiendæ luci multò aptius, quàm sit manus, & ita magis in speculo, quàm in manu radicatur.

- 6 Nec dicas: Calorem radij magis intendi, quia plures radij in speculo colliguntur, quàm in manu; nam

Contrà est; Quia in speculo plano, aut globo vitreo radij potiùs dilabuntur, quàm colligantur; si verò de concavis loquamur, cur non eandem *intensionem* in ligno, aut ebore concavo experimur? æq; enim in illis radij concurrunt; manet ergò, majorem qualitatis radicationem reducendam esse in subiecti majorem dispositionem.

- 7 Infertur: Eòdem, & proportionali modo fieri *remissionem*, per minorem scilicet ejusdem, & *entitativè* immutatæ qualitatis radicationem; sublati enim dispositionibus,

bus, frigori necessarijs, positisque impedimentis aut intrinsicis, aut extrinsecis, quæ frigori obstant, necessariò frigus remittitur, hoc est, minùs perfectè subjecto communicatur.

- 8 *Objic. 1. Cont. 1. Part. Resol.* Qualitatem intendi nihil aliud est, quàm illam primò minorem, postea maiorem fieri: sed hoc non potest melius explicari, quàm per additionem gradùs ad gradum; ergò dicendum, qualitatem intendi per additionem gradùs ad gradum.

Resp. Conc. M. Neg. min. Nec enim hi gradus in omnibus qualitatibus dari possunt, ut suprà ostendimus, nec, si dari possent, aut necessarij, aut utiles sunt: ponamus enim ex sententia AA. unicum gradum caloris in subjecto disposito ut 1. deinde, illo gradu caloris immutato, nec aucto, subjectum disponatur ut 2. gradus caloris utique magis subjectum calefaciet, quàm antè, quia magis dispositum (sicut idem ignis A. magis agit in paleam, quàm ferrum, quia illa magis disposita) & ita calor calefaciet ut 2. & ob eandem rationem, si subjectum per continuam generantis actionem disponatur ut 8. ille unicus gradus calefaciet ut 8. non igitur ad intensiorem necessaria, aut utilis est additio graduum.

Objic.

- 9 **Objic. 2.** *Intensio caloris* v. g. est motus, realiter distinctus à prima ejus productione, & est vera, ac realis *alteratio*; ergò aliquem calorem producit, à primo calore distinctum; cur enim ignis generans, æqualiter, & longo tempore ligno applicatus, primis tantum momentis calorem producat, postea cesset, & sterilescat?

Resp. Trans. Ant. Neg. Consequent. Quia, producto semel calore, subjectum non est amplius capax alterius caloris, & ita cessat ejus productio, non ex defectu ignis applicati, sed incapacitate materiæ: sicut, figurâ semel marmori impressâ, non potest alia imprimi, non quòd ars, & potentia artificem deficiat, sed quia materia non capit.

Ad prob. Neg. suppos. Quòd ignis nihil omnino agat; producto enim calore, subjectum magis, magisque disponit, illud rarefaciendo, expellendo duritiem, frigus, figuram, aliasque qualitates, perfectæ radicationi, & communicationi formæ obstantes; sicut enim dulce, amaro mixtum, quò magis ab amaro separatur, eò dulcius est, & sculptor figuræ, marmori incisæ, non aliam figuram addit, sed primò incisam pulchriorem, magisque spectabilem reddit, marmor poliendo, cavando, tergendo; ita calor, semel inductus, magis,

ma-

magisque incalescit, & intenditur, ac tandem ignescit, subjecto perfectè disposito.

- IO Dices : Implicat, subjectum intrinsecè mutari, & nihil de novo acquirere : sed per *intensionem* caloris v. g. subjectum intrinsecè mutatur ; ergò per *intensionem* caloris aliquid de novo acquirit, & consequenter *intensio* caloris fit per additionem gradûs ad gradum.

Resp. *Dist. M.* Implicat, subjectum intrinsecè mutari, & nihil perfectionis de novo acquirere, *Conc. M.* & nihil entitatis de novo acquirere, *Neg. M. Conc. min. & Dist. Conseq.* ergò per *intensionem* aliquid perfectionis de novo acquirit, *Conc. Consequent.* aliquid entitatis de novo acquirit, *Neg. Consequent.* Nec enim ad mutationem requiritur, ut nova semper, & distincta entitas in subjecto producat, sed sufficit, quòd eadem indivisibilis, & entitativè immutata qualitas magis in subjecto perficiatur, ac radicetur, hoc est, in subjecto magis recipiatur, eique magis communicetur, & uniatur, ut clarissimè docet S. Thomas loco jam suprà citato, videlicet 2. 2. q. 24. a. 5. ad 3.

- II Objic. 3. *Cont. 2. Part. Resol.* Nulla qualitas magis, ac magis radicari potest in subjecto ; ergò *intensio* qualitatis non fit per maiorem radicationem in subjecto.

Ant.

Ant. prob. Quod, ubi primum recipitur in subiecto, radicatur, quantum potest, magis radicari non potest: sed qualitas, v. g. calor, ubi primum recipitur in subiecto, radicatur, quantum potest, cum naturaliter, non liberè radicaretur; ergò magis radicari non potest.

Resp. Neg. Ant. Ad prob. Dist. M. Quod &c. radicatur, quantum potest *absolute*, & *illimitatè*, sive *independenter* à dispositione subiecti, magis radicari non potest, **Conc. M.** Quod &c. radicatur, quantum potest *limitatè*, sive *dependenter* à dispositione subiecti, magis radicari non potest, **Neg. M.** **Dist. etiam min.** sed qualitas &c. radicatur, quantum potest *absolute*, & *illimitatè*, sive *independenter* à dispositione subiecti, **Neg. min.** radicatur, quantum potest *limitatè*, sive *dependenter* à dispositione subiecti, **Conc. min. & Neg. Consequent.** Hoc ipso enim, quòd *alteratio* non liberè, sed necessariò fiat, non potest qualitas semper ab initio perfectissimè radicari, quia non *absolute*, & *illimitatè* in subiecto radicatur, sed *limitatè*, & *dependenter* à dispositione subiecti, à virtute agentis, à remotione impedimentorum &c. quæ cum sæpiùs resistant radicationi perfectæ, non potest qualitas, ubi primum recipitur in subiecto, eodem modo perfectissimo communicari,

& uniri, sed, sublati impedimentis calori v. g. contrarijs, majori radicationi locum relinquit. Multæ aliæ objectiones, & instantiæ hîc fieri solent, sed quæ ex dictis facîle dissolvi possunt.

Quæstio III.

Quomodo fiat Rarefactio, & Condensatio?

S U M M A R I A.

1. Suppositâ rarefactionis, & condensationis existentia, referuntur variæ Philosophorum sententia. 2. Raritatis, & densitatis duplex acceptio. 3. Rarefactio, & condensatio non sunt per ingressum, & egressum corpusculorum. 4. Nec per se primò terminantur ad majorem, vel minorem ubicationem. 5. Nec ad quantitatem, de novo acquirendam, vel abolendam. 6. Sed per se primò terminantur ad qualitates, raritatem scilicet, & densitatem. 7. Rarefactionis, & condensationis definitio ex dictis statuitur. 8. 9. 10. & 11. Solvuntur objectiones.

PRænotand. 1. Dari rarefactionem, & condensationem experientia, & sensus doceant; videmus enim, aquam, dum calefit, duplo plus spatij occupare, quàm dum erat frigida, & cùm ad nativum frigus se recipit,

cipit, duplo minus spatij occupare, quàm dum erat calida. Quomodo verò *rarefactio*, & *condensatio* fiant, non ita oculis apertum, & explicatu valdè difficile est, unde tanta inter Philosophos sententiarum discordia; quidam enim *rarefactionem* explicant per quasdam vacuitates, intra partes corporis rarefacti relictas, *condensationem* verò per earundem partium constipationem; cùm enim, dicunt, res omnes varijs sint foraminibus, cribri instar, pertusæ, per *rarefactionem* ista aperiuntur, per *condensationem* verò occluduntur: sed hæc sententia parùm probabilitatis habet, & ex alibi dictis satis jam refutata videtur. Alij ergò opinantur, *rarefactionem* fieri per interpositionem corpusculorum, se in minimas quâsque corporis rarefacti partes insinuantium, *condensationem* autem fieri per eorundem corpusculorum exclusionem; ita ex Antiquioribus nonnulli. Alij volunt, *rarefactionem*, & *condensationem* per se primò terminari ad maiorem, vel minorem ubicationem; ita plures ex RR. Alij dicunt, in *rarefactione* semper novam quantitatem acquiri, in *condensatione* verò præcedentem aboleri; ita communiter Scottiæ. Alij denique docent, *rarefactionem*, & *condensationem* per se primò terminari non ad quantitatem, sed ad qualitates,

raritatem scilicet, & *densitatem*, vi quarum eadem materiæ, & quantitatis partes magis, aut minùs explicantur, ac dilatantur; ita Thomistæ. Pro qua sententia

- 2 Prænotand. 2. *Raritatem*, & *densitatem* subinde accipi pro partium positione, quâ sibi viciniore, aut remotiore magis, aut minùs comprimuntur; quis enim neget, posse spongiam sine alia adjuncta qualitate manu comprimi, & iterum laxari, sicque densam, rarâque fieri? aliquando verò sumuntur pro qualitate, sensibus subjectâ, quæ consequitur corpora ex eo, quòd parum, aut multum materiæ habeant sub dimensionibus: ex hac verò qualitate consequitur, ut aliquod corpus hunc, vel illud situm occupet, & partes materiæ viciniore sibi, aut remotiore sint. His præviè notatis, sit

- 3 Resol. 1. *Rarefactio*, & *condensatio* non fiunt per ingressum, & egressum corpusculorum.

Ratio est; *Tum* quia sequeretur, corpora viventia toties rareferi, & condensari, quoties aërem attrahunt, & emittunt, quò nihil absurdius. *Tum* quia *rarefactio* potius sit cum egressu, & eruptione, quàm ingressu, & irruptione corporum, ut patet in pulvere pyrio, qui, ab igne accensus, & consequenter rarefactus, magno impetu erumpit,

pit, & unà globum, tormento bellico inclusum, violenter foràs expellit. Tum quia vas, aquâ calidâ impletum, ac benè obfirmatum, si frigori exponas, rumpitur ob metum vacui: sed rumpi non posset, si *condensatio* illa aquæ fieret per solam exclusionem corpusculorum, quæ partibus illis infidebant; cùm enim corpuscula illa, ab aqua per *condensationem* expulsa, tantundem loci occupent in vase, quantum priùs occupabant, nullum adesse potest vacui periculum, & consequenter nulla etiam ratio, cur vas rumpatur.

4. Resol. 2. *Rarefactio*, & *condensatio* per se primò non terminantur ad maiorem, & minorem ubicationem.

Ratio est; Quia major illa, aut minor ubicatio est effectus *rarefactionis*, & *condensationis*, non ratio; ideo enim corpus rarefactum, aut condensatum majus, aut minus occupat spatium, quia magis, aut minus extenditur, ac dilatatur, non econtrà; ergò hæc sententia difficultatem non explicat, solvitque, sed, ut priùs, involutam, & implexam relinquit.

5. Resol. 3. In *rarefactione* non acquiritur nova quantitas, nec in *condensatione* præcedens quantitas aboletur.

Ratio 1. *Partis* est; Quia omnes partes materiæ ante *rarefactionem* erant extensæ,

ergò nova quantitas, adveniens post *rarefactionem*, aut in materia recipitur, aut extra materiam? si hoc? ergò quantitas erit naturaliter sine subjecto: si illud? ergò in eodem subjecto erit duplex quantitas, quod est absurdum; ergò in *rarefactione* non acquiritur nova quantitas.

Ratio 2. *Partis* est; Quia non potest ostendi causa tam repentinæ cladis in quantitate; ergò in *condensatione* præcedens quantitas non aboletur. *Ant. prob.* Omne accidens absolutum interire debet vel per adventum contrarij, vel per destructionem subjecti: sed neutro modo aboletur quantitas; ergò &c. *min. prob.* Non per adventum contrarij: quia quantitas non habet contrarium; non per destructionem subjecti: quia subjectum, quod condensatur, toto *condensationis* decursu idem perseverat, ut patet; ergò &c.

6 *Resol. 4.* *Rarefactio*, & *condensatio* per se primò terminantur ad qualitates, *rari- tatem* scilicet, & *densitatem*, per quas eadem materiæ, & quantitatis partes magis, aut minùs explicantur, ac dilatantur.

Ratio est 1. *Authoritas S. Thomæ in 1. de Generat. Lect. 14.* ubi expressis verbis sententiam nostram defendit, sic enim loquitur: *Rarefactio contingit non solum transmutatâ specie, ut cum ex aqua generatur aër, sed*

sed etiam eâdem specie manente, sicut si aër rarefiat, vel condensetur: dicendum est autem, quòd talis transmutatio non potest propriè dici augmentum, sed alteratio: sit enim secundum transmutationem passibilium qualitatum, scilicet rari, & densi. Idem docet 3. p. q. 77. a. 2. ad 3. quem vide. Ex quibus patet primò, in rarefactione, & condensatione non augeri, aut diminui quantitatem: patet secundo, rarefactionem, & condensationem esse veras alterationes, raritatem verò, & densitatem esse veras qualitates sensibiles, ad quas illæ per se primò terminantur.

Ratio est 2. Rarefactio, & condensatio sunt veri, & propriè dicti motus, cum habeant omnes conditiones, ad verum, & propriè dictum motum requisitas, ut consideranti patebit; ergò per se primò terminari debent vel ad quantitatem, vel ad qualitatem, vel ad ubi; nam motus, propriè dictus, ad hæc tria tantum prædicamenta terminatur, ut supra notatum, & communiter omnes fatentur: atqui rarefactio, & condensatio per se primò non terminantur ad quantitatem, & ubi, ut ostendimus; ergò ad qualitatem, hæc quidem ad densitatem, illa verò ad raritatem; utraque enim ad prædicamentum qualitatis pertinet, cum utraque per se tangibilis sit, & per se in corpore discerni possit per tactum,

ctum, utraq̃ue etiam sit capax intensiōis, & remissionis, nam unum corpus magis, minúsve rarum, aut densum est altero. Ex dictis

- 7 Infertur: *Rarefactionem* nihil aliud esse, quàm actionem productivam *raritatis*, cuius effectus formalis, & primarius est, easdem materiæ, & quantitatis partes, priùs compressas, & involutas, vi caloris explicare, & evolvere: *condensationem* è contrario esse actionem productivam *densitatis*, cuius effectus formalis, & primarius est, easdem partes, priùs explicatas, & involutas, vi frigoris comprimere, ac involvere; quòd autem dictæ partes nunc majus, nunc minus spatium occupent, quàm antè, esse effectum duntaxat secundarium *raritatis*, ac *densitatis*.

- 8 *Objic. I. Cont. 1. Resol.* Experientia docet, corpus hominis v. g. rarescere, dum pori ejus magis recluduntur, condensari verò, quando occluduntur; ergò *rarefactio*, & *condensatio* fiunt per ingressum, & egressum corpusculorum.

Resp. Neg. Ant. Pori enim in corpore humano nihil aliud sunt, quàm quidam meatus, ad humores, & vapores tum excipiendos, tum expellendos idonei: in quo nulla aut *rarefactio*, aut *condensatio* contingit, nisi forte in sensu tantum vulgari, &
ob-

obvio, quô modo etiam spongia dici potest rareferi, dum aquâ repletur, & condensari, dum iterum exprimitur.

- 9 Objic. 2. Cont. 3. Resol. Si in rarefactione non acquiritur nova quantitas, nec in condensatione præcedens quantitas aboletur, sequitur, aliquod corpus, suâ quantitate instructum, naturaliter replicari, & ab alio corpore quanto penetrari posse: sed utrûmque hoc naturaliter implicat; ergò in rarefactione acquiritur nova quantitas, & in condensatione præcedens quantitas aboletur. min. supponitur ex alibi dictis. Sequel. M. prob. Nam primò, si in rarefactione non acquiritur nova quantitas, tunc idem corpus, quod ante rarefactionem occupabat locum, siue spatium unius semipalmi, post rarefactionem simul occuparet locum, siue spatium alterius semipalmi: sic etiam secundo, si in condensatione præcedens quantitas non aboletur, tunc una pars corporis rarefacti per condensationem redigeretur ad locum, siue spatium alterius partis, ut patet; ergò in rarefactione idem corpus, suâ quantitate instructum, simul esset in pluribus locis, & consequenter replicari posset, in condensatione verò duo corpora quanta simul in eodem loco penetrativè existerent.

Resp. Neg. sequel. M. Ad prob. Conc. Ant.

Xx 5

Neg.

Neg. Consequent. Quia ad replicationem non sufficit, ut idem corpus, secundum unam sui partem in uno loco existens, secundum aliam sui partem in alio loco ponatur, sed requiritur, ut idem corpus secundum eandem sui partem in duobus locis ponatur, quod hic non fit; post *rarefactionem* enim partes corporis ita explicantur, ac dilatantur, ut jam una pars corporis maneat in loco, sive spatio unius semipalmi, altera verò pars occupet novum spatium, alterius videlicet semipalmi. Eodem modo ad penetrationem non sufficit, ut una pars corporis alteri unam loci partem cedat, sed requiritur, ut utràque pars in eadem loci parte simul existat, quod in *condensatione* non fit; quia, dum partes condensantur, non intrant unam, & eandem loci partem, sed una alteri cedit; magis enim partes comprimuntur, & coarctantur, quâlibet semper extra aliam existente.

- 10 *Objic. 3.* Quotiescunque augetur, vel diminuitur extensio localis, augetur, vel diminuitur & quantitas: sed per *rarefactionem* augetur, per *condensationem* diminuitur extensio localis; ergò & quantitas; ergò per *rarefactionem* nova quantitas acquiritur, & per *condensationem* præcedens quantitas aboletur. *M. videtur certa*; cùm

en-

enim extensio localis sit effectus secundarius quantitatis, non potest crescere, aut decrescere, nisi crescente, aut decrescente ipsâ quantitate. *min. etiam constat*, & ad oculum patet in aqua v. g. calida, & rarefactâ, quæ ut sic multò plus loci in vase occupat, quàm prius occupabat, & idem à contrario in frigida, & condensatâ videre est.

Resp. *Diff. M.* Quotiescunque &c. augetur, vel diminuitur & quantitas *entitativè*, *Neg. M.* augetur, vel diminuitur & quantitas *explicativè* tantum, *Conc. M.* *Conc. etiam min. & sub eadem diff. Conc. vel Neg. Consequent.* Duplici enim modo quantitas augeri, vel diminui potest, *entitativè* scilicet, & *explicativè*: *entitativè* augetur, aut minuitur, cùm à parte rei plures, aut pauciores in ea partes existunt, quomodo elephas majorem utique quantitatem habet, quàm formica, & hæc illo minorem; *explicativè* autem augetur, aut minuitur, cùm partes in quantitate non multiplicantur, vel minuuntur, sed tantum magis, aut minus dilatantur; & in hoc tantum sensu per rarefactionem partes quantitatis augentur, per condensationem verò minuuntur; nulla enim nova quantitatis entitas corpori rarefacto, aut condensato advenit, vel decedit, sed eadem entitas, quæ prius cor-
pori

pori inerat, magis, aut minus per *rarefactionem*, & *condensationem* diffunditur, & explicatur, quæ major, aut minor explicatio dispositivè provenit à *raritate*, & *densitate*, sicut à *mollitie*, & *duritie* terræ major, aut minor radicatio arboris.

II *Objic. 4. Cont. 4. Resol.* Si *rarefactio*, & *condensatio* terminantur per se primò ad *raritatem*, & *densitatem*, sequitur, corpus rarefactum, & condensatum nunquam magis, aut minus in ordine ad locum extendi posse: sed hoc manifestè sensibus, & experientiæ repugnat; ergò *rarefactio*, & *condensatio* non terminantur per se primò ad *raritatem*, & *densitatem*. *Sequel. M. prob.* Nam *extensio* major, aut minor ad locum est effectus solius quantitatis, non qualitatis; cùm ergò *raritas*, & *densitas* sint qualitates, necessariò sequitur, corpus rarefactum, & condensatum nunquam magis, aut minus in ordine ad locum extendi posse.

Resp. Neg. sequel. M. Ad prob. Dist. Ant. *extensio entitativè* major, aut minor ad locum est effectus &c. *Conc. Ant.* *extensio explicativè* solum major, aut minor ad locum est effectus &c. *Neg. Ant. & Consequent.* Hæc enim dispositivè provenit à *raritate*, & *densitate*, per has quippe eadem *materiæ*, & *quantitatis* partes ita dispon-

nun-

Señio
nunt
locum

De M

on

mund
turna:
corpor
morti,
tinuis o
Alterat
ac inte
tur Se
fica U
princi
quòq
paucis

Seçtio III. De Mixt. Convers. & Corrupt. 701
nuntur, ut jam ad majorem, jam minorem
locum se extendant.

SECTIO III. De Mixtione, Conversi- one, & Corruptione.

Alterationem sequitur Corruptio, quæ
mors quædam est, ad quam illa,
morbi instar, paulatim, ac succes-
sivè disponit; adeò nihil est in hoc
mundo aspectabili perpetuum, pauca diu-
turna: quidquid cœpit, aliquando desinit,
corpore naturali non minùs Corruptioni, ac
morti, quàm *Alterationibus*, morbisque con-
tinuis obnoxio, eò tantùm discrimine, quòd
Alterationum alia, & alia, *Corruptionis* verò,
ac interitùs una omnium sit ratio. Hac igi-
tur *Seçtione* tum corpori naturali, tum Phy-
sicæ Universali, quæ sicut à rerum principijs
principium, ita ab interitu, & fine finem
quòque suum accipit, iusta persolvemus,
paucis de *Mixtione*, & *Conversione* præmissis.

Quæ-

Quæstio I.

Quid sit Mixtio? quæ ejus conditiones? & an verè detur?

S U M M A R I A.

1. *Mixtionis duplex acceptio.* 2. *Ejus propria definitio ex Aristotele.* 3. *Quatuor conditiones ad illam necessaria recensentur.* 4. *Dari veram mixtionem, ostenditur.* 5. 6. & 7. *Solvuntur objectiones.*

I *P*Rænotand. *Mixtionem duplici modo accipi posse, largè, & strictè. Largè accipitur pro conjunctione, aut confusione multorum in unum, quæ tamen substantialiter immutata manent, quâ ratione etiam nummi, & grana, varia item aromata, in mortario inter se confusa, & confusa, miscentur. Strictè verò accipitur pro substantiali actione, quâ plura v. g. elementa ita sibi uniuntur, atque inter se alterantur, ut ex ijs, sic refractis, ac temperatis, consurgat nova quædam substantia, ab elementari specie distincta; & de mixtione, hoc posteriori modo acceptâ, hîc agimus.*

2. *Resol. I. Mixtio ab Aristotele l. 1. de Generat. c. 10. text. 90. benè definitur: Miscibulum alteratorum unio. Sensus est, quòd*

mi-

Rev. Nat. d.
es condi-
tur?
A.
Ejus propo-
nditiones
eram mixtio-
u objectionu
plicati mod
Large ac-
confusione
substan-
a ratione
in aroma-
a, & con-
o accipitur
plura v.g.
ue inter se
tis, ac tem-
in substan-
ecta; & de
o accepta,
ele. l. 1. de
niture: Mi-
est, quod
mi

Sectio III. De Mixt. Convers. & Corrupt. 703

mixtio sit vera duorum unio, ex qua re-
sultet unum per se, ad quod requiritur,
extrema (hoc est, ea, quæ dicuntur invi-
cem misceri) prius alterari, & mutari, ut
ex ijs aliud resultet.

3 *Resol. 2. Ad veram mixtionem quatuor
istæ conditiones requiruntur.*

1. Est, ut *mixtio* præsupponat duas, &
distinctas substantias, ex quibus unum
aliud fiat; quando ergò ex aqua fit aër,
non est *mixtio*, sed simplex generatio, quia
unum permanet, & alterum corrumpitur;
non ergò ex his duobus fit unum aliud.

2. Est, ut miscibilia reciprocè dividan-
tur, ut videlicet omnes partes, & non tan-
tùm extimæ uniri sibi possint, aliàs non
miscbuntur; & ideò metalla, & ceræ non
miscentur, nisi prius liquata.

3. Est, ut miscibilia sint activa; aliàs
non agent, nec tertium aliquod ex illis
existet. Non oportet tamen, unum alteri
prædominari, omnesque qualitates con-
trarias dissipare, aliàs non erit *mixtio*, sed
generatio, & agens fortius aliud minùs
forte in se convertet.

4. Est, ut miscibilia in unum locum
convenient; nam loco separata nec uniun-
tur, nec miscentur.

4 *Resol. 3. Datur vera mixtio. Ita Aristo-
teles loco suprà citato, & ibidem S. Tho-
mas*

704 *Tract. IV. De Ortu, & Interitu Rer. Natural.*
mas Lect. 24. Et est communis contra Anti-
quos, & alios quosdam.

Ratio est; *Tum* quia experimur, liquo-
res aliquos ita commisceri, ut tamen ali-
quas virtutes, qualitates, & operationes
suorum simplicium retineant, hoc est, utrâ-
que forma ita perit, ut tamen reciproca
actione qualitates temperentur, quod non
reperitur in simplici generatione, sed tan-
tùm in vera *mixtione*. *Tum* quia in mixtis
reperiuntur omnes qualitates elementares
attemperatæ; in ligno enim aliquid est fri-
goris, siccitatis, humidi, calidique; mi-
scibilia enim corrumpuntur *formaliter*, sed
manent *virtualiter* in mixto, hoc est, quo-
ad qualitates, ut alibi docebimus; ergo &c.

5 *Objic. 1. Cont. 3. Resol.* Si datur aliqua
mixtio, maximè datur inter liquores: sed
inter liquores non datur; ergo nulla da-
tur *mixtio. min. prob.* Si enim vinum v. g.
aquâ misceas, & lagenæ ex hedera infun-
das, vinum transluet, manente aquâ; er-
gò signum est, aquam vino non misceri.
Vide Plin. l. 16. c. 35.

Resp. Dist. M. Si datur aliqua *mixtio*,
maximè datur inter liquores *diversæ speciei*,
Conc. M. inter liquores *eiusdem speciei, sub-*
dist. si habeant *qualitates contrarias*, *Conc.*
M. secus, *Neg. M. & sub eadem dist. min.*
Neg. Consequent. Et dico: quando liquores
sunt

Sectio III. De Mixt. Convers. & Corrupt. 705

sunt *diversæ speciei*, dubium vix esse, eos misceri; habent enim omnes conditiones, ad veram *mixtionem* necessarias. Idem dicendum est de liquoribus *ejusdem speciei*, si qualitatibus contrarijs polleant, ut si vinum Hispanicum Suevico misceatur: *tum* quia hujusmodi vina videntur *specie* distinguui, cum naturaliter, & omni tempore exigant qualitates notabiliter distinctas: hæc verò exigentia naturalis, & perpetua denotat, inesse formæ aliquod prædicatum notabile, & essentiale, & consequenter specificum, quod non est in alia; *tum* quia, ut supponimus, duo illi liquores habent qualitates contrarias (quod ex coloribus, & saporibus contrarijs colligi potest) ergo possunt in se mutuò agere, & consequenter dari *mixtio*. Si verò misceantur alij liquores *ejusdem speciei*, v. g. duæ aquæ elementares, duo vina Romana &c. non verè miscentur, quia carent qualitatibus contrarijs, sed tantum continuantur, & manet idem numero liquor: & si speciebus consecratis infundatur, manet sub illis Corpus Christi. Vide *c. cum Martha. de Celebrat. Missar. & S. Thom. 3. p. q. 77. 4. 8.*

Ad prob. min. Neg. supposit. Et dico: illam aquam non esse veri nominis aquam, sed tantum aliquem humorem aqueum, qui fortè etiam ex vino, aqua non mixto, ex-

trahi posset: vel dico, aquam extrahi posse, antequàm sit mixta cum vino; credibile enim est, hanc *mixtionem* tam citò peragi non posse, qualitatibus ex utrâque parte pro virili pugnantibus. Denique licet inter vinum, & aquam dari *mixtio* non posset, ut satîs probabiliter multi docent, *tum* quia experientiæ videntur contrariæ; *tum* quia nullum in vino principium activum adest sufficiens, per quod in se convertere aquam possit; non tamen inde sequitur, alios liquores, qualitatibus magis inter se pugnantibus præditos, misceri non posse.

- 6 Dices: Simile non agit in sibi simile; ergò nec duo vina *eiusdem speciei* in se mutuò agere possunt, cùm habeant formas substantiales similes; & consequenter nec inter illa dari potest veri nominis *mixtio*.

Resp. *Dist. Ant.* Simile non agit in sibi perfectè, & absolutè simile, *Conc. Ant.* non agit in sibi imperfectè, & secundùm quid tantum simile, *Neg. Ant. & Consequent.* Quamvis enim duo vina, v. g. Hispanicum, & Suevicum habeant formas substantiales *eiusdem speciei*, & similes, habent tamen accidentia *diversa speciei*, & contraria, quibus reciproca pugnâ extinctis, etiam individua corrumpuntur, & aliud tertium

re-

Sectio III. De Mixt. Convers. & Corrupt. 707

resultat. Néque hoc est novum, ut unum individuum in aliud agat, illúque corrumpat, ut patet in eodem etiam individuo animalis, in quo calor naturalis, alimento destitutus, in partes proximas agit, easque consumit, unde debilitas, & macies. Si ergò speciebus vini consecrati liquor alterius speciei misceatur, aut etiam vinum, sed oppositis qualitatibus affectu, sub illis Corpus Christi non manet.

- 7 Objic. 2. Si datur vera *mixtio*, vel ea, quæ in *mixtionem* veniunt, in forma, & specie, ut priùs, remanent? vel corrumpitur utrúmque? vel alterutrum tantum? nihil horum dici potest; ergò non datur vera *mixtio*. *min. prob.* Non *primum*: quia sic non erunt magis mixta, ac priùs erant; sicut ergò priùs non erant mixta, ita nec postea. Non *secundum*: quæ enim corrumpuntur, & esse desinunt, non possunt dici mixta, sicut ignis, qui extinguitur, non urit. Non *tertium*: quia sic potius corruptio unius foret, & conservatio alterius, quàm *mixtio*; ergò &c.

Resp. Conc. M. Et dico: ea, quæ in *mixtionem* veniunt, & corrumpi, & remanere; *formaliter* enim, & secundum proprias formas corrumpuntur; *virtualiter* autem, & secundum qualitates in gradu remisso, & formæ substantiali, ejusque operationi-

708 *Traët. IV. De Ortu, & Interitu Rer. Natural.*
bus attemperato, remanent: sed de hoc
alibi. Vide interim S. Thom. in 1. de Ge-
nerat. Lect. 24. ubi hanc ipsam objectionem
totidem ferè verbis ex Aristotele refert,
solvitque.

Quæstio II.

*Quid, & quotuplex sit Conversio,
& Corruptio? an item, & quò sen-
su Corruptio unius sit Gene-
ratio alterius?*

S U M M A R I A.

1. Definitur conversio, & conditiones, ad eam
requisitæ, recensentur. 2. Dividitur in substantia-
lem, & accidentalem, illaq; in totalem, & partia-
lem subdividitur. 3. Corruptionis definitio, ac di-
visio, & quæ sint circa putrefactionis processum &c.
observanda? 4. Naturaliter loquendo, corruptio
unius est generatio alterius, non identicè, sed conco-
mitanter, aut causaliter.

REsol. 1. Conversio est transitus unius rei in
aliam. Unde ad illam requiritur
1. Ut sit inter duos terminos à quo, & ad
quem, sive in quem, positivos; si enim alteruter
sit negativus, conversio non erit transitus
unius rei in aliam, ut patet; unde à ratione

con-

Señtio III. De Mixt. Convers. & Corrupt. 789

conversionis excluditur creatio, & annihilatio; in utrâque enim alteruter terminus est merum nihil, & non ens.

2. Ut terminus à quo desinat aliquo modo esse, & terminus *ad quem* aliquo modo incipiat esse, ut patet ex definitione; quod enim transit in aliud, non manet in se, sive in sua entitate, ut docet S. Thomas 3. p. q. 75. a. 2. nec id, in quod transitur, erat in se sub illa ratione, & modo, sub quibus, factâ *conversione*, existit in se, & consequenter res, quæ convertitur, re ipsâ desinit, & res, in quam convertitur illa, re ipsâ incipit esse.

3. Ut sit aliqua connexio inter desitionem termini à quo, & inceptionem termini *ad quem*, ita, ut ille desinat, quia hic incipit, & hic incipiat, quia ille desinit; non ergò erit *conversio*, si, cum lignum comburitur, interea homo aliquis nascatur, sed pura desitio unius, & simplex productio alterius.

4. Ut, factâ *conversione*, remaneat aliquid utrîque termino commune, alioquin nulla inter terminos *conversionis* erit connexio, & ordo; id verò, quod, factâ *conversione*, remanet, vel est materia, ut in *conversione* ligni in ignem, vel sunt accidentia, ut in *conversione* panis, & vini in Corpus, & Sanguinem Christi. Hanc tamen condi-

tionem aliqui, ut minus necessariam, & superfluum, rejiciunt.

2. Resol. 2. *Conversio* alia est *substantialis*, alia *accidentalis*. Substantialis est transitus unius substantiæ in aliam, ut cum lignum transit in ignem, semen in florem &c. Accidentaliter est transitus unius accidentis in aliud, ut cum album transit in nigrum, frigidum in calidum &c.

Subdividitur illa in *totalem*, & *partialem*. Totalis (à Theologis *transsubstantiatio* dicta, & viribus naturæ superior) est transitus totius substantiæ in aliam substantiam: talis *conversio* reperitur in SS. Eucharistia, ubi tota substantia panis, & vini convertitur in Corpus, & Sanguinem Christi, remanentibus duntaxat utriusque substantiæ speciebus. Partialis est transitus unius formæ substantialis in aliam, manente utriusque formæ communi subjecto, scilicet materiâ primâ, & hæc semper comitatur generationem.

3. Resol. 3. *Corruptio* est *mutatio à forma substantiali ad privationem formæ substantialis in materia*, sive, ut alij loquuntur, est *mutatio totius in non totum sub eadem materia*. *Corruptio* ergo est mutatio negativa, per quam ex toto fit non totum, manente communi materiâ; quando enim homo corrumpitur, ex toto homine fit non homo,

Seçtio III. De Mixt. Convers. & Corrupt. 71

mo, manente materiâ hominis. Est verò *corruptio alia violenta*, ut cùm lignum ab igne comburitur: alia *naturalis*, ut cùm idem lignum putrescit: definitur autem *putredo*, seu *putrefactio*, *dissolutio calidi innati ab humido*, facta per calorem ambientem. De ejus processu &c. hæc utiliter veniunt notanda.

1. Calor externus internum stimulat, & intendit eò usque, dum tandem foras evaporans consumatur, & humidum, ac siccum deserat, & ideò, quæ plus humidi habent, minúsque calidi, & sicci, faciliùs corrumpuntur, ut pisces, & fructus: pinus faciliùs quercu corrumpitur, quia plus humidi aquei habet, quàm quercus: cedrus verò, aloë, myrrha, sal, sulphur conservant à putredine, quia exsiccant, absorbentque humidum; ex humido enim nascitur dissolutio, & consequenter *corruptio*, & ideò, quæ putrescunt, initio sunt dulcia: saccharum quòque, immoderatè sumptum, inducit *corruptionem*, humido in dulcibus abundante.

2. Calor iste ambiens, & putredinem inducens, non semper ab extrinseco est, sed frequenter ab intrinseco, cùm videlicet ex corpore, malè disposito, fuligines quædam vapidæ, calidæq; exspirant, quibus vitalis calor foras evocatur, & humidum

712 *Tract. IV. De Ortu, & Interitu Rer. Naturali*
deserit, ut in scabie, & phthiriasi.

3. Habet verò *putredo* suos gradus; nam cadaver habet *putrefactionem* in summo cum pari foetore: acetum verò habet *putrefactionem* vini tantum initialem, & sine foetore, & ideò solet probè obturari, & muniri, ne *putrefactio* augmentum accipiat, & ideò ex musto, seu vino novo non facillè fit acetum, calore in illo dominante, & nulla ex parte resoluta, ut patet ex ebullitione. Sunt autem quatuor potissimæ proprietates acetum, nempe frigus, propter *corruptionem*: facultas penetrandi, propter humoris, & spirituum subtilitatem: facultas exsiccan- di; constringit enim, & constipat, & ideò exsiccat: & tandem acredo, & mordacitas, quæ oritur ex subtilitate, & vi penetrandi, & ideò acetum est nervis inimicum; dum enim eos infrigidat, & constringit, prohibet illapsum spirituum vitalium, qui calidi sunt, & à quibus omnis motus.

4. Quando corpus computrescit, ex calore naturali fit calor præternaturalis (calor enim externus internum auget, eumque foràs evocando, consumendoque humidum radicale tandem dissipat) qui humidum non continet, sed dissolvit, unde *corruptio*, & tandem totius caloris
dissi-

Sectio III. De Mixt. Convers. & Corrupt. 713

diffipatio, & tunc fit plenaria mixti *corruptio*; ita patet in pyris, & mespilis, quæ initio *corruptionis* dulcescunt (dulcor autem ex temperato calore, & humido provenit) postea penitus corrumpuntur, & gustui fiunt ingrata: quamvis verò initio *putrefactionis* corpus humidum reddatur, postea tamen, humido absorpto, siccitas, & ariditas succedit, cum qua *putrefactio* cessat: sic v. g. ex sanguine putrefacto fit pus, ex pure crusta quædam, quæ signum est finitæ *putrefactionis*. In Moscovia membra frigore, gelûque emoriuntur, quæ, si in calidum hypocaustum, aut aquam deveniant, tandem decidunt, modico illo calore, qui restabat, foras evocato, & ita præsentissimum remedium est membris, ita laborantibus, frigidissimam aquam, aut nivem aspergere; illa enim modicas particulas caloris, quæ supersunt, intrò agit, prohibetque effluere, & per antiperistalsin intendit.

5. *Teredo*, & *caries* species quædam *putredinis* sunt, *teredo* in lignis, *caries* in fructibus: utraq; oritur tum ab alijs causis exsiccantibus, tum à quodam vermium genere, totum humidum exfugente, ex quo partium dissolutio sequitur.

Resol. 4. Naturaliter loquendo, *corruptio* unius est generatio alterius; videmus enim

quotidianâ experientiâ, nihil, nisi ex corruptis, nasci; nec enim materia potest omni formâ nudari.

Dicitur verò *corruptio* unius esse generatio alterius, non *identice* (*corruptio* enim est ad non esse, generatio ad esse) sed *concomitanter*, aut *causaliter*, quia corruptio nunquam reperitur sine generatione alterius, & *corruptio* disponit ad generationem. Alij etiam dicunt, generationem esse eandem realiter actionem cum *corruptione*; sicut enim calor essentialiter est non frigus, sive dicit distinctionem à frigore; ita calefactio essentialiter est exclusio, & privatio frigoris: & quamvis in eodem instanti sit generatio unius, & *corruptio* alterius: prioritatem tamen, & ordine naturæ *corruptio* in genere causæ materialis est prior generatione (ad hanc enim disponit) generatio verò in genere causæ efficientis est prior *corruptione*, quia hanc efficit, & forma genita expellit corruptam. Vide S. Thom. q. 28. de verit. a. 7. & 1. 2. q. 118. q. 8. ad 1.

Quæ-

Quæstio III.

An Corruptio sit rebus corruptibilibus naturalis? & quis sit modus incipiendi, ac desinendi rerum?

S U M M A R I A.

1. Corruptionem moralem non esse naturalem, sed potius contra naturam, ut certum præmittitur. 2. Refertur duplex modus incipiendi, ac desinendi rerum. 3. Tripliciter corruptio physica rebus, quæ corrumpuntur, dici potest naturalis. 4. Diluitur objectio. 5. Res permanentes incipiunt, ac desinunt intrinsecè, per primum scilicet, & ultimum sui esse: res verò successivæ incipiunt, ac desinunt per ultimum, & primum sui non esse. 6. Quod etiam de rebus permanentibus dicitur, si considerentur in fieri.

I PRænotand. I. Statum Quæstionis quoad primam partem procedere de corruptione physica, non morali, hoc est, peccato; hoc enim, proprie loquendo, non esse naturale, sed potius contra naturam, dubitari non potest: tum quia adversatur rationi, quæ est propria naturæ hominis; tum quia naturale dicitur, quod est determinatum ad unum: potentia autem libera non est ad unum determinata. Pro altera Quæstionis parte

Præ.

2 Prænotand. 2. Duplici modo res incipere, ac desinere posse, *intrinsecè* videlicet, & *extrinsecè*. *Intrinsecè* res incipere dicuntur, quæ incipiunt per *primum* sui esse, ita, ut verum sit dicere: *res jam est*, & *immediatè* antè non fuit; desinunt verò *intrinsecè* per *ultimum* sui esse, ita, ut verum sit dicere: *res jam est*, & *immediatè* pòst non erit. *Extrinsecè* res incipere dicuntur, quæ incipiunt per *ultimum* sui non esse, ita, ut verum sit dicere: *res jam non est*, sed *immediatè* pòst erit; desinunt verò *extrinsecè* per *primum* sui non esse, ita, ut verum sit dicere: *res jam non est*, sed *immediatè* priùs fuit. Quæritur ergò, quomodo res tum *permanentes*, tum *successivæ* incipiant, ac desinant? an *intrinsecè* per *primum*, & *ultimum* sui esse? an *extrinsecè* per *ultimum*, & *primum* sui non esse?

3 Resol. 1. *Corruptio* tribus potissimùm modis dici potest rebus, quæ corrumpuntur, *naturalis*.

1. Quia, formas v. g. materiales corrumpi, nec ab arte, nec supra naturam est; ergò juxta naturam.

2. Quia materia appetit omnes formas, consequenter appetit earum, quas habet, *corruptionem*; istis enim non corruptis, alijs potiri non potest. Formæ tamen hoc modo *corruptionem* non appetunt, quia *corruptio* est illis mala, & affert non esse, quod

Sectio III. De Mixt. Convers. & Corrupt. 717

quod est omnium malorum naturalium
pessimum. Vide S. Thomam *q. 1. de malo.*
a. 3. ad 18. unde meritò idem S. Doctor
1. p. q. 66. a. 2. & 2. cont. Gent. c. 55. docet,
primam radicem corruptionis, & generatio-
nis esse materiam; hæc enim est, quæ for-
mas contrarias recipit: hæc, ex cujus sinu,
& potentiâ omnes actiones generativæ,
& consequenter corruptivæ educuntur:
cùm econtrà forma seipsam non corrup-
pat, & licèt generetur, non tamen est ra-
dix corruptionis; quia non præsupponitur,
nec præexistit generationi, nec etiam su-
perest corruptioni, sicut materia.

3. Quia corruptio sequitur ad naturam
rerum corruptibilium; sicut enim nihil ma-
gis naturale vitro, quàm frangi; ita nihil
magis naturale rebus corruptibilibus, quàm
corrumpi, & mortalibus, quàm mori. Vide
S. Thomam *1. p. q. 66. a. 3. & 1. 2. q. 85.*
a. 6. & q. 5. de malo. a. 5.

4 Dices: Corruptio à nullo agente parti-
culari intenditur; ergò non est rebus, quæ
corrumpuntur, naturalis.

Resp. *Dist. Ant.* Corruptio à nullo agente
particulari intenditur *per se*, *Conc. Ant.* à
nullo agente particulari intenditur *per ac-*
cidens, quatenus scilicet spectat ad ordi-
nem, & bonum totius Universi, cujus quæ-
libet creatura est pars, *Neg. Ant. & Con-*

se.

sequent. Quamvis enim corruptio causas tantum per accidens habeat, ut probat S. Thomas l. 3. cont. Gent. c. 13. cum sit non ens; nihilominus in omnibus rebus caducis reperitur: sicut, quamvis per accidens umbra ex luce consequatur, plerumque tamen, & ferè ubique in sublunaribus lux umbræ conjungitur: & licet generatio foemina à natura non intendatur, sed maris, teste Aristotele l. 4. de Generat. c. 2. & S. Thomâ 1. p. q. 92. a. 1. ad 1. major tamen est foeminarum, quàm marium numerus.

§ Resol. 2. Res permanentes incipiunt, ac desinunt *intrinsecè*: res verò *successiva* incipiunt, ac desinunt *extrinsecè*.

Ratio 1. Partis est; Quia illa incipiunt, & desinunt *intrinsecè*, quæ incipiunt, & desinunt per *primum*, & *ultimum* sui esse: sed res permanentes hoc modo incipiunt, & desinunt; cum enim indivisibilem essentiam, & omnes suas partes simul habeant, de qualibet illarum verum est dicere, nunc res primò, nunc ultimò est: & si aliquid uno tantum instante duraret, eòdem momento inciperet, & desineret; verum enim utrumque esset, videlicet: *jam est, & immediate antè non fuit*: & : *jam est, & immediate post non erit*; non tamen propterea eòdem instanti res esset, & non esset, aliud enim est non esse, aliud desinere esse; quod enim de-

sectio II
desinit
us incip
Rari
stat ex
ente (su
eunt)
esse, ar
diem,
ultimu
claudi
nere p
verum
post ne
sit, e
ter d

6 In
quæ i
ro, è
quan
finer
sunt
fiden
deter
man
desin
loq
rei,

Señtio III. De Mixt. Convers. & Corrupt. 719

desinit esse, adhuc est; ergò *res permanentes* incipiunt, & desinunt *intrinsecè*.

Ratio 2. *Partis* est; Quia motus constat ex esse, & non esse (in omni enim ente *successivo* aliæ partes sunt, aliæ trans-eunt) ergò non potest incipere per solum esse, annus v.g. non potest esse per solum diem, sed per dies, qui transierunt, & per ultimum instans, quod omnes dies anni claudit: sic etiam non potest motus desinere per *ultimum* sui esse, quia nunquam est verum dicere: *motus jam est, & immediatè post non erit*, cum nunquam de motu verum sit, eum in instanti esse, cum sit essentialiter divisibilis, & *successivus*. Ex quo

- 6 Infertur: Eòdem modo *res permanentes*, quæ incipiunt, & desinunt motu *successivo*, ut calor, quantitas &c. eòdem, inquam, modo, ac motum, incipere, ac desinere, si considerentur *in fieri*; sic enim sunt ipse motus *successivus*: secùs, si considerentur *in facto esse*, & respectu certi, ac determinati gradûs; sic enim sunt entia *permanencia*, & eòdem modo incipiunt, ac desinunt, quò *res permanentes*. Alij aliter loquuntur, sed fere tota Quæstio non est rei, sed nominis.

Quæ-

Quæstio IV.

An res, semel corrupta, possit eadem numero reproduci?

S U M M A R I A.

1. Exponitur status Quæstionis, & referuntur sententiæ. 2. Nulla res, semel corrupta, sive permanens illa sit, sive successiva, potest eadem numero naturaliter reproduci. 3. Potest tamen supernaturaliter, si res sit permanens, non item, si successiva. 4. & seqq. Solvuntur objectiones.

PRænotand. Dubium non esse, quin res, semel corrupta, eadem secundum speciem iteratò produci possit, ut experientia docet; videmus enim, plerâsque res naturales post sui corruptionem, variâsque materiæ transmutationes denuò in orbem redire, &, phœnicis instar, post occasum reviviscere: sic v. g. ex aqua fit vapor, ex vapore nubes, ex nube pluvix, ex pluvijs iterum vapor, & sic de alijs. Totius igitur controversiæ cardo solum in eo vertitur, an eadem etiam numero res, sive permanens, sive successiva, postquam semel destructa est, & perijt, reproduci possit, idque vel naturaliter? ut, teste Augustino l. 12. de Civit. c. 13. Plato voluit; an saltem superna-

Sectio III. De Mixt. Convers. & Corrupt. 721

turaliter? ut multi de facto docent tam quoad res permanentes, quam quoad successivas: alij verò id quoad res permanentes affirmant, quoad successivas verò negant.

2. Resol. 1. Nulla res, semel corrupta, sive permanens illa sit, sive successiva, potest eadem numero naturaliter reproduci.

Ratio est 1. *Authoritas Aristotelis lib. 2. de Generat. c. 11. text. 70. & S. Thomæ ibid. Lect. ult. Audi eundem Quodlib. 4. a. 5. Naturale agens, inquit, non potest huiusmodi (entia scilicet corrupta) reparare eadem numero, si in nihilum reducta fuerint, vel si fuerint secundum substantiam corrupta.*

Ratio est 2. *Quod naturaliter nunquam factum est, non est credibile, naturaliter fieri posse: sed nunquam res aliqua, semel corrupta, eadem numero naturaliter reproducta est; aut quis unquam vidit, eundem numero equum, qui semel interiit, naturaliter revixisse? aut idem numero tempus, quod semel transijt, naturaliter redijisse? ergò credibile est, rem aliquam, semel corruptam, non posse eadem numero naturaliter reproducti.*

Ratio est 3. *Si res, semel corrupta, naturaliter potest eadem numero reproduci, necessario id fieri debet per eandem numero actionem: sed per eandem numero actionem id fieri non potest; ergò res, semel*

corrupta, *naturaliter* non potest eadem numero reproduci. *M. patet*; sicut enim idem numero effectus essentialiter dependet ab eadem numero causa, ita ab eadem quóque numero actione; si ergò eadem numero actio non redeat, nec idem numero effectus *naturaliter* redibit. *min. verò prob.* Ad eandem numero actionem præter unitatem numericam subjecti, & termini requiritur etiam idem numero tempus, ut patet ex jam suprà dictis de motu: sed non potest *naturaliter*, imò nec *supernaturaliter* reproduci idem numero tempus, ut jam probabimus; ergò nec dari potest eadem numero actio.

- 3 Resol. 2. Res *permanens*, semel corrupta, potest eadem numero *supernaturaliter* reproduci, res verò *successiva* nec *supernaturaliter* potest.

Ratio 1. *Partis* patet tum ex fide, quâ credimus, eundem numero hominem virtute divinâ resurrecturum: tum quia nulla potest ostendi implicantia nec ex parte Dei, ut reproducat, nec ex parte creaturæ, ut reproducat; ergò &c. *Ant. prob.* Non primò, ex parte Dei: nam eadem numero actio, quâ effectum primò produxit, non perijt, sed adhuc continetur in ipso, tanquam in pelago infinitæ activitatis, & qui operando ad extrâ nihil de sua essentia amittit, solo effectû extra Deum existens.

Sectio III. De Mixt. Convers. & Corrupt. 723

stente, ac tandem pereunte. Non etiam secundo, ex parte creaturæ; quæ enim, qualisve major implicantia sit, ut aliquid denuò accipiat esse, postquam esse desijt, quàm ut primò esse incipiat, quod nunquam aliquid erat? si ergò non implicat, quod nihil est, produci, cur implicet, quod esse desijt, reproduci?

Ratio 2. *Partis* est 1. *Authoritas* S. Thomæ loco suprà citato, videlicet *Quodlib. 4. a. 5.* ubi ex instituto hoc dubium dissolvit, & respondet: quòd in his, quæ in nihilum redigi possunt, est quadam differentia attendenda; quadam enim sunt, quorum unitas in suâ ratione habet durationis continuitatem, sicut patet in motu, & tempore: & idè interruptio talium directè contrariatur unitati eorum secundum numerum: ea verò, quæ contradictionem implicant, non continentur sub numero Deo possibilem, & idè, si hujusmodi in nihilum redigantur, Deus ea non potest eadem numero reparare; hoc enim esset facere, contradictoria simul esse vera, puta, quòd motus interruptus esset unus. En apertam Angelici Doctoris mentem! quam clariùs explicare vix poterat. Unde

Ratio est 2. Implicat, eandem numero rem esse, & non esse: atqui, si res aliqua successiva, semel destructa, posset eadem numero supernaturaliter, & à Deo reproduci, esset eadem numero, & non esset; esset enim

eadem numero, ut supponitur: & non esset eadem numero, quia res *successiva*, v. g. motus, ut sit eadem numero, exigit eandem numero durationem: motus autem, hoc ipso, quod perierit, & iterum produceretur, non haberet eandem numero durationem; prior enim esset interrupta, & fortè multis annorum periodis à posteriori duratione disjuncta; ergò &c.

- 4 Objic. 1. *Cont. 1. Resol.* Idem agens, eadem materiæ applicatum, semper eundem effectum *naturaliter* producit, ut docet Aristoteles 8. *Metaph. c. 4. text. 11.* sed potest idem agens eidem materiæ applicari, idem enim ignis, qui in instanti A. applicatus ligno produxit calorem, potest in instanti B. dum prior ille calor perijt, eidem ligno applicari; ergò eundem *naturaliter* effectum, v. g. calorem producit.

Resp. Dist. M. Idem agens &c. semper eundem *specie* effectum *naturaliter* producit, *Conc. M.* semper eundem numero effectum *naturaliter* producit, *Neg. M. & sub eadem dist. Consequent.* Nec enim Aristoteles loco prius allegato aliud voluit, nec S. Thomas *ibid. Lect. 4.* eundem aliter exponit, quàm quòd ab eodem agente, & ex eadem materia sequatur effectus idem secundum *speciem* tantum, non verò idem secundum *numerus*.

Objic.

5 Objic. 2. Quod continetur in potentia materiæ, ex illa *naturaliter* educi potest: sed formæ, semel corruptæ, continentur in potentia materiæ; ergò ex illa *naturaliter* educi possunt.

Resp. *Dist. M.* Quod continetur in potentia *proxima* materiæ, ex illa *naturaliter* educi potest, *Conc. M.* quod continetur in potentia *remota* materiæ, *naturaliter* ex illa educi potest, *Neg. M.* *Dist.* etiam *min.* sed formæ, semel corruptæ, continentur in potentia *proxima* materiæ, *Neg. min.* continentur in potentia tantum *remota* materiæ, *Conc. min. & Neg. Consequent.* Quæ enim sic continentur, non continuo ab agente *naturali* educi possunt, cujus virtus activa à varijs conditionibus, ac dispositionibus pendet: quæ verò dispositiones *naturales* dantur ad formam, semel corruptam?

6 Dices: Materia habet appetitum innatum ad omnes formas, etiam corruptas; ergò formæ corruptæ *naturaliter* denuò produci possunt; secùs enim ille appetitus materiæ esset frustraneus.

Resp. *Trans. Ant. Neg. Consequent.* Quia formæ corruptæ, licet à nullo agente *naturali* produci possint, si tamen *supernaturaliter* producantur, *naturaliter* in materia recipiuntur, ut patet in vino, quod in hyeme

726 *Tract. IV. De Ortu, & Interitu Rer. Natural.*
supernaturaliter productum, naturaliter in
dolio vacuo recipitur. Nec appetitus ille
materiæ est frustraneus, quia formæ cor-
ruptæ possunt eadem numero supernaturali-
ter saltem, & à Deo reproduci.

7 *Objic. 3. Cont. 2. Part. 2. Resol.* Potissi-
ma ratio, quòd idem numero ens *successivum*
non possit etiam *supernaturaliter*, & à Deo
reproduci, est, quia esset, & non esset
idem numero ens *successivum*: sed hæc ratio
nulla est; ergò potest idem numero ens *suc-*
cessivum supernaturaliter saltem, & à Deo re-
produci. min. prob. Quia motus v. g. à Deo
reproductus semper diceret ordinem per
se ad idem numero tempus, in quo primò
fuit productus, & idem dicas de tempore;
semper enim diceret ordinem per se ad
eandem numero durationem primi Mobilis,
cui olim coëxistebat; ergò semper esset
idem numero motus, aut idem numero tem-
pus.

Resp. Conc. M. Neg. min. Ad prob. Neg.
Ant. Si enim ens *successivum*, v. g. motus,
aut tempus semel corrumpatur, & trans-
eat, nunquam ampliùs actu coëxistere
potest eidem numero tempori, aut dura-
tioni primi Mobilis, cui priùs coëxistebat;
cùm enim essentia temporis sit perpetuò
fluere, implicat, ut, quod jam defluxit cum
ordine ad hanc numero durationem, iterum
fluat

Seçtio III. De Mixt. Convers. & Corrupt. 727
fluat cum ordine ad priorem illam, & ean-
dem numero durationem. Sed hæc de *Ortu,*
& *Interitu rerum naturalium,* ac universim
de *Corpore naturali,* ejusque *Principijs, Causis,*
ac *Proprietatibus dicta,* & disputata suffi-
cient, ut

In Omnibus Glorificetur
TOTIUS AUTHOR NATURÆ
DEUS.

